

2021

Årsmelding

Norges Miljøvernforbund

01.01.2022

Ruben M. Oddekalv

2021, året det for oss i Miljøvernforbundet var så bratt. Fra korona året 2020 hadde vi med oss et solid økonomisk underskudd og den første og største jobben vi i ledelsen skulle ta fatt på i 2021 var å få orden på økonomien. Så skjedde det utenkelige 11.01.21 min far, og lederen av Miljøvernforbundet gikk uventet ut av tiden i forsøket på å redde en hund som hadde gått igjennom isen. Mye har vært skrevet og sagt om akkurat denne hendelsen og vi vier også noen sider til dette i denne årsmeldingen. Jeg skal ikke bruke så mye tid på å fortelle hvor bratt vi har klatret i året som har gått, det viktigste for meg er at vi faktisk har gjort svært mange gode grep som hver for seg og samlet har gjort vår situasjon mye bedre enn på lenge. Dette betyr ikke at vi allerede i dag er helt ute av knipa, men vi er på god vei. Vinden har snudd, og organisasjonen er vital som aldri før. Vi får inn flere saker en på mange år og vi opplever stor grad av synlighet og gjennomslag. Alt tyder på at vi har klart både omstrukturering og lederbytte godt og at folk fremdeles vet at Miljøvernforbundet er en lojal støttespiller når miljøet skal forsvares. Så lenge vi hver dag kan bruke tiden vår til å gjøre miljøet litt bedre og hver dag dytte miljøsaken opp og frem så får heller litt ressursmangel og økonomiske begrensninger komme i andre rekke. Norges Miljøvernforbund eksisterer tross alt kun for å tjene miljøets beste, og etter det parameteret ligger vi etter mine vurderinger svært godt an!

Denne årsmeldingen er i så måte den første av de neste, men også den siste av de forrige. Det er en ny tid i organisasjonen, men vi er fremdeles oss selv, uredde, kompromissløse og lojale ovenfor natur og miljø. Det er et mål at ingen skal kunne trekke våre motiver og våre intensjoner i tvil, vi er her og engasjerer oss for miljøet, «thats it»!

Når dette skrives er det solskinn i Bergen, mange av trekkfuglene har kommet og frosk og padder er ute av vinterdvalen. Etter en lang vinter er det endelig vår! Våren er kanskje den mest inspirerende tiden for en miljøvernere, hvor alle de aldri hvilende biologiske prosessene plutselig viser seg i all sin prakt og minner oss alle på at dersom vi mennesker bare lar den og legger til rette, vil naturen nærmest av seg selv atter finne balanse og forsørge oss mennesker.

I alle fall hvis, om og dersom ...

På tross av at det siste året på flere måter har vært utfordrende for oss i Miljøvernforbundet er det også en rekke ting som har gått vår vei. Vi har vunnet terreng i mange av våre viktigste saksområder, vi blir hørt og vi ser at våre meninger når frem. Medlemstallene stiger, og vi får stadig mer innflytelse!

Innhold:

Leder	1
NMF	3
Styret	4
Fagfelt:	
• Marint Miljø	6
• Marin forsøpling	6
• Trygg Mat	6
• Artsmangfold	7
• Klima og Energi	7
• Samferdsel	7
• Miljøgifter og avfall	7
Seletun	8
Bruktmarkedet	9
Bygningsvern	9
Rehabilitering	9
Urbefolkning	9
Oppsummering	10
Regnskap	11
Utdrag fra miljømagasinet	14

På tross av året som gikk har viktige saksfelt som den stadig pågående kampen for å få oppdrettsindustrien til å endre driftsform beveget seg fremover og de lukkede systemene er snart så gjennomprøvde at det er tomt for motargumenter fra oppdrettsindustriens side. Dvs. De prøver stadig, men, sannheten er vrien å skjule.

Dessverre er det en ny oppdretts trussel på vei, en trussel jeg ser som minst like alvorlig som lakseoppdrett: Oppdrett av torsk er nok en gang vekket til live som en storsatsing, og jeg frykter ødeleggelsene fra torskeoppdrett kan bli enda større, mer dramatiske og dyptgripende en ødeleggelsene vi har sett fra lakseoppdrett.

Oppdrett i åpne merder av arter som laks, regnbueørret og ikke minst torsk medfører alle svært store utslipp, rømningsfare, spredning av lus, sykdommer, misbruk av rensefisk og en lang rekke økologiske konsekvenser som hver for seg og ikke minst samlet har en så stor negativ miljøeffekt at vi i Miljøvernforbundet nok også i tiden fremover må bruke store ressurser på feltet.

Når dette skrives står vi også midt i en energipris krise og vi ser at en planlagt høy energipris brukes som påskudd for mer utbygging, og da særlig utbygging av vind industri både på land og til havs. Vi fortsetter å jobbe imot vind industri i Norge. Uansett hvordan man vrir på det er vindkraft feil svar for Norge. Mange har kanskje merket seg at vi stadig peker på oppgradering av eksisterende vannkraft, solenergi på eksisterende infrastruktur og ENØK som de første og nære tiltakene når det skal hentes mer energi fra norske resurser, og at vi deretter peker på geotermisk strømproduksjon som fremtiden.

Et annet felt vi vil følge opp tettere i året fremover er naturinngrep, særlig knyttet til Hardangervidda og villrein stammen, men også over hele landet og i alle «de små og lokale» sakene hvor natur og naturverdier blir bygget ned og går tapt til «fordel» for oss mennesker og vårt umettelige behov for vekst i alle former. Grunnen til at jeg nevner villreinen spesielt er kanskje naturlig nok, ettersom villreinen er en av Norges to internasjonale ansvarsarter, og det er kanskje talende nok i seg selv at de to eneste artene Norge har et særlig internasjonalt ansvar for også representerer to av de feltene vi som miljøorganisasjon må bruke mye tid og ressurser på, rett og slett for å tvinge de ansvarlige myndighetene i stat, fylke og kommune til å ta ansvaret på alvor? Igjen og igjen ser vi at man lar næringsinteresser, utbyggere og enkeltes dårlige forståelse for naturens egenverdi overkjøre naturens interesser, hvor både villaks, villrein og en uendelig lang rekke av både naturtyper, arter og økologiske funksjoner igjen og igjen står som den store taperen.

Vi i Miljøvernforbundet jobber hver dag knallhardt for å i alle fall gjøre det vi kan for at flest mulig skal skjønne (og ta hensyn til) at hver gang naturen taper, er det til sist vi og de som kommer etter oss som er den aller største taperen.

Heldigvis opplever jeg at natur og miljøvern stadig får en større plass i samfunnet, og selv om mange ting kan sies å gå feil vei, er det allikevel en god del ting som går i riktig retning. Alle betydningsfulle og store samfunnsmessige endringer starter hos «folket», og når det kommer til miljø, og hensyn til miljø opplever jeg at stadig flere våkner. Det gir håp!

Ruben Mjelde Oddekalv

Leder

Norges Miljøvernforbund

Norges Miljøvernforbund (NMF) er en medlemsorganisasjon åpen for alle typer mennesker.

Organisasjonen drives av ansatte og aktive medlemmer gjennom landsdelsregioner, hvor medlemmene tilhører hver sin region. Medlemmene kan på lokalt nivå opprette egne lokallag, som i NMF kalles nærmiljøgruppe. Disse jobber hovedsakelig med lokale saker, men kan også samarbeide med andre grupper og være delaktige i større nasjonale saker. For å bli godkjent som nærmiljøgruppe må gruppen bestå av minimum 4 betalende medlemmer i NMF, som selv velger sitt styre.

NMF har to kategorier medlemmer, ordinært medlem med underkategorier og Miljøfadder. Ordinært medlem betaler kontingent en gang hvert år og Miljøfadder 4-12 ganger per år

NMF hadde ved utgangen av 2021 rundt 4000 vanlige medlemmer, miljøfaddere og familiemedlemmer fra miljøfadderne. Vi har i de senere år hatt en rekke utfordringer med medlemsregisteret og ser at vi har mistet mange medlemmer som følge av dette. Heldigvis kan vi nå registrere at trenden virker å ha snudd, vi har kontroll på både antall og innbetalinger, vi ser frem til å opprettholde denne kontrollen! Vi vil fremover jobbe intensivt med å verve nye medlemmer da vi pr i dag med i underkant av 4000 medlemmer ikke er berettiget

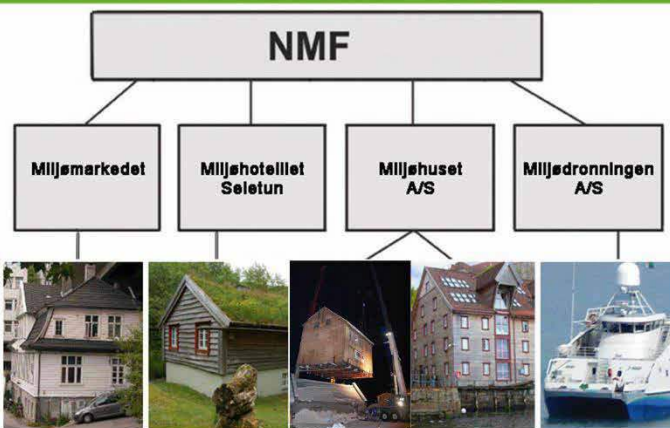

statsstøtte etter regjeringens endring som medførte at organisasjoner med mindre en 5000 medlemmer ikke vil få vurdert sine søknader om støtte.

NMFs hovedkontor har adresse Skutviksbodene 24 i Sandviken i Bergen.

fremdeles kommuniserer med oss og får hjelp i forskjellige saker i sitt nærområde, men det er få som klarer å opprettholde et aktivt styre over tid. Vi ser også at mange nye frivillige vegrer seg for å ta på seg det organisatoriske ansvaret ved å drive en nærmiljøgruppe, selv om det er svært lite som kreves.

Norges Miljøvernforbund Eiendommer

Å eie gir frihet!
Miljøvernforbundet skal være fri til å sparke hvem som helst, hvor som helst og når som helst.

NMF har også regionskontorer i Oslo, Trondheim og Tromsø.

NMF hadde i 2021 en liten nedgang i antall aktive nærmiljøgrupper rundt om i landet, grunnet at mange av sakene de var dannet rundt ble avsluttet. Det er aktive personer i flere av gruppene som

NMF formidler sine saker gjennom egen hjemmeside, facebook, Miljømagasinet og kvartalsvise nyhetsmagasin.

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift, se eget årsregnskap.

Styret anser arbeidsmiljøet i organisasjonen som bra. Det har ikke vært alvorlige ulykker i forbindelse med utøving av arbeidsoppgaver. Sykefraværet er lavt med noen få sykemeldinger som dreier seg

vanskelig økonomi med mindre ressurser til reiser, materiell og andre saks- relaterte utgifter. Både ansatte og frivillige har bidratt personlig heller en at manglende statsstøtte har fått ødelegge for saksarbeidet i

våre avdelinger og datterselskaper har vi miljøstasjoner der vi kildesorterer alt vårt avfall. Brevark og annet informasjonsmateriell blir ombrukt blant annet til interne

Styret i NMF består av 6 personer og 4 vara. Styret velges av regionenes årsmøter i henhold til vedtektene. Det er et mål å øke andelen kvinner i styret. Styrets representanter velges på NMFs Miljøting hver sommer.

Styret har i 2021 bestått av:

- Ruben Oddekalv, leder, regionleder Vestlandet
- Henrik Rutledal, organisatorisk nestleder, styremedlem region Vestlandet
- Ørjan Holm, politisk nestleder, regionleder Nord-Norge
- Jan Hugo Holten, styremedlem, regionleder Sør/Øst-Norge
- Arne Roger Hansen, styremedlem, regionleder Midt-Norge
- Kato Oksnes, styremedlem

om noen langtids-sykemeldinger, mindre sykemeldinger og egenmeldinger. Langtids-sykemeldingene er hovedsakelig av helsemessig karakter som ligger utenfor NMFs ansvarsfelt.

Arbeidspresset i NMF har alltid vært høyt, men særlig de siste år, uten statsstøtte, har vært en ekstra belastning for leder og våre ansatte, presset på de ansatte er tidvis høyere en ønsket. Dårlig likviditet gir liten bemanning, eller manglende ekspertise til spesielle/dedikerte oppgaver. Innsatsviljen fra ansatte til å mestre oppgaver er imidlertid stor, og vi vil berømme våre ansatte og frivillige som uten opphold har opprettholdt innsatsen på tross av en

sakene ansatte og frivillige har vært særlig engasjert i. Styret jobber med langsiktige økonomiske planer/strategier som skal lette på den økonomiske situasjonen, i tillegg til at vi vil intensivere medlemsverving for å igjen kunne stette statens krav til støtte. NMF påvirker samfunnet og miljøet positivt da forbundets engasjement i samfunnet i mest mulig grad forsøker å begrense forurensing. Eneste utslipp er av klimagasser til nødvendige reise/transport, her jobber forbundet for klima- nøytrale alternativer som el drift, og biodrivstoff. Vi driver ikke produksjon, og har dermed ikke utslipp som påvirker det ytre miljø. Vi er målbevisst på både gjenbruk og resirkulering. Internt i organisasjonen, og i

oppgaver, notater og kladder. Vi holder sterkt fokus på reduksjon av samfunnets bruk og kast-mentalitet og tilbyr ved annonsering å motta produkter som privatpersoner/ bedrifter ønsker å deponere. Forbundet hadde i 2021 en Toyota Prius for benyttelse ved kontoret i Bergen og til reiser rundt omkring i landet hvor våre ansatte og frivillige er til stede på en rekke folkemøter ol. Seletun og Miljøhuset AS disponerer for øvrig også en Renault kango El bil og en Toyota Hiace, som også brukes til å hente brukte artikler for salg i vår bruktbutikk.

Ved Miljøsenderet Seletun og Luden selskapslokale har vi hatt en mann som drifts- og salgsansvarlig, Henrik Rutledal, samt tidvis ansatte i NMF til å

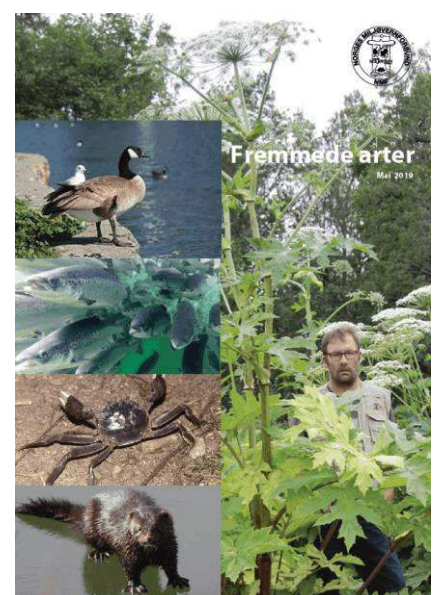
utføre jobben, og kvinner/menn som deltid/serveringshjelp. I hele 2021 har Henrik også vært Organisatorisk Nestleder i NMF. Norges Miljøvernforbund har gjennom året hatt 14 ansatte i 100% stilling og en rekke deltids og time baserte stillinger. Fordelt over hele landet har vi også en rekke nærmiljøgrupper som jobber med lokale saker. Å regne ut vårt totale antall aktive målt i stillinger er vanskelig, da mange av våre aktive, så som i nærmiljøgruppene bidrar etter evne og tid. Allikevel regner vi et snitt på 200-250 aktive i løpet av et år. Dette kan være alt ifra medlemmer av nærmiljøgruppene som skriver et leserinnlegg om en sak gruppen jobber med til andre frivillige som bruker store deler av fritiden til tyngre saksarbeid gjennom oss og sin nærmiljøgruppe.

NMF har en fast stilling ved hvert av regionskontorene. Det er likestilling mellom kjønnene i bedriften både ved ansettelser og ellers. At hovedvekten av de ansatte er menn baserer seg på tilfeldigheter. Det er derfor ikke iverksatt tiltak eller planlagt tiltak for videre å fremme videre likestilling og for å forhindre forskjells- behandling, i strid med lov om likestilling mellom kjønnene da vi ikke er kjent med noen form for forskjellsbehandling i organisasjonen.

NMF har datterselskaper:
Miljøhuset AS.
Miljødronningen AS
Miljøhuset Tromsø AS.

Disse leverer egne regnskaper og årsberetninger.

NMF har hatt et godt år i miljøkampen med mye oppmerksomhet. Vi har kjempet for å få norsk fiskeoppdrett til å ta miljøansvar og komme inn i tette anlegg, et arbeid vi nå etter mange års kamp ser begynner å nytte. Vi har forsøkt å ivareta det tradisjonelle naturvern gjennom å kjempe for opprusting av gamle vannkraftturbiner og geotermisk energi og mot vindturbinanlegg og småkraftutbygging. Vi har kjempet for økt norsk matproduksjon og nærkjøpt og økologisk mat. Vi har kjempet for et biologisk mangfold, som inkluderer plass til levedyktige rovdyrstammer og en natur i økologisk balanse. NMF er langt på vei den av miljøvernorganisasjonene som jobber bredest på sak, hvor alt ifra GMO, klima, mattrygghet, fiskeoppdrett, utbygging, vassdragsvern, forurensing og alt av annet klassisk miljøarbeid betraktes som like viktig og relevant.

NMF jobber innen ulike fagfelt og her gies en oversikt av noe av arbeidet i 2020. Fagfeltene er:

Marint miljø

Her har hovedfokus de siste årene vært miljøkonsekvensene ved oppdrett i åpne anlegg, oljesøl, overfiske, kongekrabbe, låssetting av fisk og industriell påvirkning/ forurensing. Mest oppmerksomhet har nok vårt arbeid i oppdrettssaken fått, Vi har også jobbet med en lang rekke andre sjø og hav relaterte saker, og vi anser vårt arbeid for et rent hav, innsjøer og elver for et av saksfeltene vi har flest medlemmer som er engasjert i og medlem under.

Strandrydding

På slutten av 2016 satte vi i gang en kampanje for å få satt fokus på de enorme problemene med "herreløst søppel", blant annet ved å kreve at våre egne myndigheter tar initiativ til internasjonalt samarbeid for å få på plass en effektiv opprydding på havet og langs strandsonene verden over.

Dette arbeidet har fortsatt og vi er nå en av de sentrale aktørene nasjonalt når det kommer til fysisk opprydding med frivillige mannskaper. På slutten i 2018 gikk vi sammen med foreningen In The Same Boat og dannet Levende Hav, en logistikk tjeneste som blant annet skal gjøre det enklere for folk flest å rydde, hvor som helst og når som helst og være trygge på at avfallet blir hentet av profesjonelle aktører.

På strandrydding med booster.

I tillegg skal vi gjennom Levende Hav fortsette våre egne ryddeaksjoner med nye frivillige, da vi anser det å få nye mennesker ut til strendene slik

at de får ta i problemet er den beste formen for holdningsskapende arbeid man kan bedrive. I 2019 gjennomførte NMF i samarbeid med In The Same Boat strandrydding langs hele kysten fra Bergen til Kirkenes.

NMF har i tillegg skrevet uttalelser til både rulleringen av forvaltningsplanene for våre havområder og leteboringen ved Trænarevet i Nordland. Brønner er nå stengt og forlatt.

Oppdrettsnæringen fortsetter sin forurensing langs kysten med store utslipp av både organisk materiale og lakselus midler. Dette skader de marine økosystem.

Trygg Mat

Her er fokuset på økologisk landbruk, nedbygging av jordbruksland, farlige tilsetningsstoffer, gift-sprøyting, uvetting antibiotika bruk, dyremishandling mm. Vi har også i 2021 levert en rekke høringsuttalelser og uttalelser

mot flere forskjellige typer genmodifiserte organismer, og vi er i sannhet bekymret da vi opplever at det er et stadig større press for å tillate genmodifiserte varer.

Artsmangfold

Her jobber vi aktivt for å verne om de store rovdyrene våre, vern av naturområder og vassdrag, grønne lunger i byene og å verne våre siste urørte naturområder fra utbygging mm. I året som gikk ble det brukt mye energi på å stoppe planene om å skyte ned en stor del av landets svært truede ulver, og vi har skrevet en rekke uttalelser og gjort alt vi kunne for å stoppe disse planene. I løpet av 2021 har vi jobbet med og mottatt flere tips om mårhund forskjellige steder i landet og har også bidratt til å belyse problematikken rundt såkalte svartelistede arter. Vi har også jobbet med en rekke utbygging saker som har truet biotoper, dyr, fugler og organismer som har særlig behov for beskyttelse.

Klima og energi

Her jobber vi for å redusere forbrenningen av fossile brensler for å erstatte disse med fornybare energikilder som biobrensel, vann, sol, bølge og geotermisk energi. Vi jobber imot de fleste vindturbinanleggene som planlegges i Norge fordi summen av kraft fra denne industrien ikke rettferdiggjør de store naturinngrepene, summen av negativt miljøregnskap under produksjon og destruksjon, nye

kraftlinjer og mye mer som gjør den sammenlagte effekten av et vindturbinanlegg til negativ, både for naturen og klimaet. Vi ser nå en ny bølge av vindindustri feie over landet og ruster oss for striden som vil komme i årene fremover. Vi fokuserer heller på ENØK, varmepumper, oppgradering av eksisterende vannkraft samt overnevnte energibærere.

NMF har også en klar formening av at svært mange av miljø og klimaproblemene vi ser henger tett sammen med det stadig økende antallet mennesker på jorden og har derfor jobbet mye de siste årene med å få dette inn på agendaen ved de store klimatoppmøtene. Vi har derfor frem til 2016 vert tilstede på de store klimakonferansene de siste årene hvor vi blant annet har delt ut 3000 kondomer i innpakning merket: "Overbefolkning er verdens største klimaproblem, dette er ikke bærekraftig, start diskusjonene nå! Bruk kondom!" Vi har i denne sammenheng snakket med delegater fra alle verdens land om og rundt vårt innspill i debatten. Det oppsiktsvekkende er at alle delegater er enige i vårt syn, og tilbakemeldingen er at alle er enige, men at ingen vil ta belastningen ved å være førstemann ut med så kontroversielle utspill. Dette er en oppgave vi i NMF har satt oss fore å ta på oss, og vi har planene klare for hvordan vi skal løfte denne debatten opp i verdensmedia. De senere årene har vi dessverre ikke hatt

økonomi til å prioritere de større konferansene, men ser til vår store glede at dette temaet nå er inne i debatten.

Samferdsel

NMF ønsker ikke bybanen over Bryggen.

NMF engasjerer seg i en rekke samferdselsområder, innenfor vei og brobygging, kollektivtransport, vi har vert en sterk pådriver for bybane i Bergen, og arbeider for økt bruk av sykkel og EL-bil, gratis bompassering og parkering for disse m.m. Vi ser at prosjektene stadig blir større, flere og stadig mer unyttige da vi anser veinettet for langt på vei tilstrekkelig utbygget. Vi mener at eventuelle midler til vei prosjekter må brukes til vedlikehold og oppgradering uten at stadig nye områder må legges under asfalt. Igjenom 2021 har vi satt søkelys på at de store gigantprosjektene tid er forbi og at man heller bør/må fokusere på tilstrekkelig standard med gul midtstripe og gang og sykkelsti fremfor prosjekter det vil bli tilnærmet umulig å finansiere i fremtiden.

Miljøgifter og avfall:

Her jobber vi for å stoppe giftige stoffer som slippes ut fra industri og herfra finner veien inn i vår verden. Vi vinner 60-

65% av sakene vi engasjerer oss i på dette feltet, som hos mange har falt litt i skyggen av det viktige arbeidet med å stoppe klimaendringene. Vi engasjerer oss i en lang rekke utslippssaker over hele landet, og engasjerer oss stadig i lokale og nasjonale saker hvor miljøgifter kommer på avveie. Vi har engasjert oss i saken rundt nytt spesialavfallsdeponi etter at NOAHs deponi på Langøya er fullt i løpet av kort tid. Vi har i denne saken særlig engasjert oss i Brevik hvor gruveganger under hele Brevik blir pekt på som et velegnet sted for deponi. NMF og befolkningen i Brevik jobber imot dette da det er helt uholdbart å lagre så store mengder gift rett under husene til folk. Arbeidet mot deponiet har blitt videreført fra året før og vil bli fulgt opp så lenge saken pågår da vi anser det som et alvorlig angrep på befolkningen i Brevik. Sent i 2017 og i 2018 har stadig flere pekt på Raudsand i Møre og Romsdal som en alternativ plassering for mottaket. Vi har sett oss nødt til å engasjere oss imot planene også der.

Raudsand har en lang historie i Miljøvernforbundet etter at vi fikk stengt Aluscan i 2004.

Aluscan var en bedrift som hevdet å gjenvinne aluminium fra et restprodukt, men det viste seg etter å ha gått firmaet nærmere i sømmene at butikken i deres virke var å ta imot selve restproduktet og dumpe massene i gruve-sjaktene i fjellet og i åpne dag deponier. Området med de

ulovlig deponerte massene ble etter bedriftens konkurs liggende brakk og er i dag et av Norges mest forurensede områder. NMF og lokalbefolkningen i Raudsand kan ikke leve med hverken dagens forurensing eller å etablere nytt nasjonalt deponi for farlig avfall midt oppe i dette og jobber derfor iherdig mot disse planene samtidig som vi jobber for full sanering av hele området. I Raudsand har vi etablert en særdeles aktiv og produktiv nærmiljøgruppe som ligger under fylkeslaget i Møre og Romsdal og region Midt-Norge.

NMF driver også:

Miljøsentret Seletun:

Vårt miljøvennlige kurs og konferansehotell, som i tillegg til å tilby bedrifter og private et svært miljøvennlig hotell/konferanse opphold, samtidig er bygget for å være et visnings og kompetansesenter for miljøvennlige løsninger innen bygg, avfall, energi og

forskjellige miljøvennlige renseanlegg for vann og avløp.

I 2018 fikk vi bygget en ny oselver som skal stå til gjestenes disposisjon.

Dette fordi Seletun ligger i Osvassdraget og vi anser det å ta vare på den stolte tradisjonen med oselverbygging som et viktig kulturelement for fremtiden. Vi bygger nå også nytt gulv og innredning i naustet på Seletun for å kunne ta godt vare på båten og skal også lage en historisk utstilling over oselvernes historie der inne.

Vi har også fått et nytt hus til Seletun som vi i løpet av siste året har fått reist skalet av. Huset er nå sikret, og vi regner med å kan sette på kledning og

vinduer i 2022. Huset er fra Oppedal i Sogn og Fjordane, er fra 1700 tallet og vil oppføres slik det fremstår i dag, i ekte 1700 talls stil. Huset vil inneholde de siste overnattingsplassene Seletun mangler for å ha 50 stk. overnattingsplasser for våre gjester.

Miljømarked Bruktbygg

Er vår bruktbuikk for omsetning av bygningsartikler, klær, møbler og alt annet mellom himmel og jord.

Formålet med bruktbuikken er i tillegg til å forsøke å skape et økonomisk overskudd som kan brukes til mer miljøarbeid å bevisstgjøre folk om de mange miljøaspektene ved gjenbruk. Miljømarkedet hadde i 2021 en videre økning i omsetningen og fortsatte i så måte den oppadgående trenden vi har sett de senere år. Dog registrer vi til vår store glede og frustrasjon at gjenbruk og direkteomsetning mellom private aktører på internett har blitt så vanlig at vi kan merke konkurransen fra dette markedet ganske tydelig. Vi anser allikevel denne trenden som positiv da det fører til mer gjenbruk, og vi føler at vi i løpet av våre 20 år med bruktbuikk har vært en viktig bidragsyter til å løfte denne trenden.

Innen NMFs virksomhet innbefatter i tillegg til miljøarbeidet også:

Bygningsvern:

Vi har per dags dato 11 bevaringsverdige bygninger i vår varetekt, og bruker og bevarer bygninger fra 16-17- 18 og 1900 tallet. Dette arbeidet

driver vi med fordi vi anser drift og vedlikehold av eldre bygninger som godt miljøarbeid og en viktig del av Norges kulturarv. Vi bruker også alle våre bygg og byggeprosjekter som referanseobjekter på miljøteknikk og miljøvennlige byggemetoder. Vi har i løpet av de siste årene gjort mye arbeid for å dokumentere at dersom metodene brukt blant annet på kledningen på Seletun benyttes kan man bygge uten å male huset. Ikke fordi vi mener at ingen skal male huset, men fordi vi vil fremme at det er en faktisk mulighet for folk som ønsker å bygge så miljøvennlig som mulig.

får være med på noe meningsfylt.

Vi har også som et ledd i dette tett kontakt med forskjellige institusjoner som f.eks. Kriminalomsorg i frihet som stadig har "brukere" engasjert hos oss, da ofte gjennom Miljømarkedet. I år har fokuset vært Kriminalomsorgen, igjennom Miljømarkedet. Og vi har hatt 2-3 voksne fra ALF gående hos oss 2-3 ganger i uken, hvor de hjelper oss med alle praktiske gjøremål igjennom uken. Dette er et samarbeid som vi føler bidrar positivt både for oss og de som kommer til oss.

Rehabilitering av "problemungdom":

Dette arbeidet innebærer at vi engasjerer og involverer vanskeligstilte unge og voksne i vårt arbeid og viser disse en alternativ vei, samtidig som de

Urbefolkning:

Her har vi jobbet bredt og vi jobber for å fremme de Norske samenes rettigheter og søker og påvirke reindriftssamene til og drive i pakt med naturen.

Urbefolkningsarbeidet anser vi som viktig fordi mange nasjoners urbefolkning er i besittelse av det som vi anser som den nødvendige respekten til og viten om sin nasjons natur og kulturbakgrunn, noe vi ser som viktig for det moderne menneskets overlevelse sammen med og i pakt med naturen vi er avhengige av.

Oppsummering:

Det mest profilerte arbeidet vårt i året som gikk er nok utvilsomt arbeidet for å gjøre oppdrettsnæringen til en renere bransje uten de enorme negative miljøpåvirkningene næringen sliter med som følge av dagens driftsform med åpne anlegg. Og det mye profilerte arbeidet vi også i 2021 har gjort

på marin forsøpling hvor ryddedugnader med frivillige, og henting av depoer, ryddet av andre, har stått sentralt. I Bergen samarbeider vi tett med Bergen og omland Friluftsråd (BOF) både på dugnader og på deling av resurser og kunnskap. 2021 ble et mellomår, som vi brukte til planlegging av neste års prosjekt. Men vi ryddet alikevel over 10 tonn marin forsøpling i ergen og omegn.

Men like viktig og på ingen måte glemt er alle sakene og saksområdene som er nevnt ovenfor, og våre ansatte og frivillige holder til enhver tid koken innenfor de forskjellige saksområdene. Særlig i 2021 og de siste foregående årene må alle ansatte og frivillige berømmes for innsatsen som på mange måter har vært tyngre enn på lenge, med ettervirkninger fra Korona nedstengninger og permitteringer.

Hva som er det viktigste vi oppnådde i 2021 kan være vanskelig å avgjøre, siden alle saker som havner på vårt bord er overhengende viktige for noen, slik at å få stoppet planene om spesialavfallsdeponi under bebyggelsen i Brevik eller i Raudsand er for mange like viktig som ny og miljøvennlig godsterminal i Bergen, bybane eller å bevare et fossefall innerst i Sognefjorden.

Vårt mål for 2022 er ganske enkelt å fortsette miljøarbeidet på alle frontene vi og medlemmene våre finner nødvendig, vi ser med økende uro at trusler mot landbruket, vår natur, kysten med felleskapets frie fjorder og vårt felles miljø og vil jobbe videre for å skape en litt bedre verden der vi kan.

For styret i Norges
Miljøvernforbund

Henrik Rutledal

Organisatorisk Nestleder

RESULTATREGNSKAP

NORGES MILJØVERNFORBUND

ANSKAFTEDE MIDLER OG FORBRUKTE MIDLER	Note	2021	2020
Gaveinntekter		2 047 867	1 579 807
Salgsinntekter		1 085 517	704 528
Annen driftsinntekt		7 000 000	8 525 584
Andre inntekter		7 265	0
Sum anskaffede midler		10 140 649	10 809 920
Innkjøp varer for videresalg		90 368	28 538
Lønnskostnad	1	3 517 642	6 676 837
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler		364 856	222 237
Annen driftskostnad	1, 2	3 544 555	3 343 308
Sum forbrukte midler		7 517 422	10 270 920
Aktivitetsresultat		2 623 227	538 999
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt		0	102
Annen finansinntekt		2 450	37 141
Nedskrivning av finansielle eiendeler		0	695 225
Annen rentekostnad		11 008	30 180
Resultat av finansposter		-8 558	-688 162
Ordinært aktivitetsresultat	3, 4	2 614 669	-149 162
Skattekostnad på ordinært resultat		8 784	167 783
Ordinært aktivitetsresultat		2 605 885	-316 945
EKSTRAORDINÆRE INNEKTER OG KOSTNADER			
Årets aktivitetsresultat		2 605 885	-316 945
OVERFØRINGER			
Mottatt konsernbidrag		0	-594 868
Avsatt til formålskapital		2 605 885	-911 813
Sum overføringer		2 605 885	-316 945

BALANSE

NORGES MILJØVERNFORBUND

EIENDELER	Note	2021	2020
ANLEGGSMIDLER			
IMMATERIELLE EIENDELER			
VARIGE DRIFTSMIDLER			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom		5 677 044	5 615 355
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr		73 624	438 480
Sum varige driftsmidler	5	5 750 668	6 053 836
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Investeringer i datterselskap		1 290 644	1 290 644
Sum finansielle anleggsmidler		1 290 644	1 290 644
Sum anleggsmidler		7 041 312	7 344 480
OMLØPSMIDLER			
Lager av varer og annen beholdning		26 439	8 270
FORDRINGER			
Kundefordringer		356 619	0
Andre kortsiktige fordringer		129 216	274 883
Konsernfordringer		-302 000	0
Sum fordringer		183 835	274 883
INVESTERINGER			
Markedsbaserte aksjer		139 000	139 000
Sum investeringer		139 000	139 000
Bankinnskudd	6	883 679	341 477
Sum omløpsmidler		1 232 954	763 630
Sum eiendeler		8 274 266	8 108 110

BALANSE

NORGES MILJØVERNFORBUND

FORM ÅLSKAPITAL OG GJELD	Note	2021	2020
FORM ÅLSKAPITAL			
GRUNNKAPITAL			
ANNEN FORM ÅLSKAPITAL			
Formålskapital NM F	7	6 717 668	4 111 782
Sum formålskapital		6 717 668	4 111 782
Sum grunnkapital og formålskapital		6 717 668	4 111 782
GJELD			
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER			
ANNEN LANGSIKTIG GJELD			
Gjeld til kredittinstitusjoner		241 248	487 697
Sum annen langsiktig gjeld		241 248	487 697
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		571 844	1 199 900
Betalbar skatt		8 784	0
Skyldig offentlige avgifter		288 170	761 253
Konserngjeld		0	762 651
Annen kortsiktig gjeld		446 553	784 827
Sum kortsiktig gjeld		1 315 351	3 508 631
Sum gjeld		1 556 599	3 996 328
Sum formålskapital og gjeld		8 274 266	8 108 110

30.06.2022

Styret i Norges Miljøvernforbund

_____
Ruben Mjelde Oddekalv
styreleder/daglig leder

_____
Ørjan Holm
nestleder

_____
Arne Roger Hansen
styremedlem

_____
Jan-Hugo Holten
styremedlem

_____
Henrik Harry Rutledal
styremedlem

_____
Kato Oksnes
styremedlem

Saker fra 2021

Det mangler ikke på miljøraker, og truslene blir gjerne både mer omfattende og mer dramatiske, både for naturen og naturmangfoldet, men også for oss mennesker. For hvert år bare øker miljørakene i mengde, intensitet og alvorlighet. Aldri har vi sett et større ran av våre felles naturområder, vår felles almenning, som de siste få årene.

Vår felles almenning, enten det er på land eller på sjøen blir beslaglagt og ødelagt til kortsiktig profitt for de få, på bekostning av de mange, på fellesskapet. Det å kunne gå og søke fred og ro i naturen har også blitt en knapphetsressurs som flere av oss ikke lengre kan finne i våre nærområder, og den rene fisken vi kunne reise ut på fjorden og hente hjem er ødelagt av pellets og slam.

Vi lever i en tid der det jages etter å produsere og bygge. Mye av dette skal ikke engang dekke våre egne basisbehov, men vårt eget behov for mer og mer av alt. Vi får aldri nok. Men naturen er ikke som noe annet vi produserer. Den er en knapphetsressurs. Det lages nemlig ikke mer natur. Den vi har har vi arvet, og den skal vi også gi fra oss videre til de som kommer etter oss.

Vindkraften belagleder og ødelegger større og større deler av det norske naturlandskapet og bidrar heller ikke til noe positivt i energiforsyningen. Den er gjennom sin ustabile og uforutsigbare natur helt avhengig av balansekraft, og dess mer ustabil energi vi har i kraftnettet, dess mer balansekraft legger den bånd på. På sjøen båndlegger oppdrettsanleggene stadig større arealer som blir uegnet til rekreasjon og matauk. Tilbake legger de store mengder kloakk og slam som går urensset rett ut i miljøet.

Oppdrettsanlegg på Bokn i Rogaland med Tysvær vindkraftverk i bakgrunnen. Foto: NMF

Kurt Willy Oddekalv – Til Minne

Kurt Willy Oddekalv

(1957 - 2021)

TIL MINNE

Foto: Arne Ristesund/BA.

Vi mistet den 11. januar 2021 en stor miljøkriger. Kurt Oddekalv har gjennom et langt og rikt liv satt store spor etter seg i Norge, og også utover i verden. Hans liv og livsverk var viet til naturen, miljøet, familien, mennesker og til miljøvern. Han var kjent for sine klare meninger og for sin standhaftighet og kampvilje. Det var mer enn en miljøsynder, politiker og byråkrat som fikk noe å bryne seg på når de ikke hadde alt på stell. Man koder ikke med miljøet. For mange var han både breikjeftet og kontroversiell, men alt han gjorde var med et godt hjerte og i den beste mening.

Og Kurt hadde alltid et glimt i øyet og kunne både smile og spøke sammen med sine beste fiender og motstandere.

For Kurt handlet det alltid om å bry seg. Både om sine medmennesker og om de medskapningene som ikke selv kunne forsvare seg.

Veien videre

Norges Miljøvernforbund har i lengre tid slitt med trang økonomi og er i en krevende økonomisk situasjon. Våre gode støttespillere har lojalt stilt opp for oss, men jobben med å hente inn penger til miljøvern og drift har aldri vært enkel. Vi har nok kanskje vært litt for flinke til å plage de miljøsynderne og bransjene som tjener mest på å svikte miljøet.

Som leder av Norges Miljøvernforbund har dette for Kurt vært en svært strevsom og tyngende oppgave. Som Kurt selv sa så har vi i Miljøvernforbundet vært mer opptatt av å jobbe med saker enn å verve medlemmer. For å bli bedre på dette så skiftet vi over til nytt medlemssystem og satset mer på medlemsverving og kommunikasjon ut til våre medlemmer, lokallag og lokalmiljøgrupper den senere tiden. Vi ønsker oss et sterkere og mer robust Miljøvernforbund for å takle de miljøutfordringer vi står ovenfor, og det er medlemmene og våre lojale støttespillere som er ryggraden i miljøkampen og i Miljøvernforbundet.

Miljøet, naturen, arts mangfoldet, og de mange lokalsamfunn og enkeltmennesker over hele landet trenger oss. Norges Miljøvernforbund er forpliktet til å videreføre Kurts arbeid, og til å videreføre hans tanker og visjoner gjennom å fortsette å bygge en sterk og handlingskraftig organisasjon som jobber frem miljøsaker. Vi har en sterk stemme, og ikke minst, mange gode venner.

Vi har med tapet av Kurt Oddekalv mistet vår aller beste. Tiden etter hans bortgang blir lang og tøff, men det var akkurat det han lærte oss opp til og forberedte oss på. Veien går videre og den har vi startet på nå.

Oppvekst

Kurt ble født og fikk sine første barneår på Senja, før han og familien senere flyttet til Bergen der han gikk på skolen fra åtte-års alderen. Noe av tøffheten fikk han av å måtte kjempe seg gjennom de første skoleårene som minstemann og med feil dialekt. Dette har vært klart med å forme den miljøkrigeren som Kurt senere skulle bli kjent for. Med sin mor fra Senja, og sin far fra Solund, ytterst i havgapet i Sogn på Vestlandet har han fått det meste av natur og værforhold med seg fra barndommen av. Begge steder har han brukt flittig når han har vært på ferie og koblet av på en av sine hytter.

Han var ivrig jeger og fisker, og var svært opptatt av å høste av naturens overskudd.

Fangsten kalte han en gave og satte stor pris på det han kunne få hjem fra naturen. Det å kunne leve i pakt med naturen var noe han likte å dele med andre, og fortalte både villig og engasjert om viktigheten av dette til alle som ville høre på.

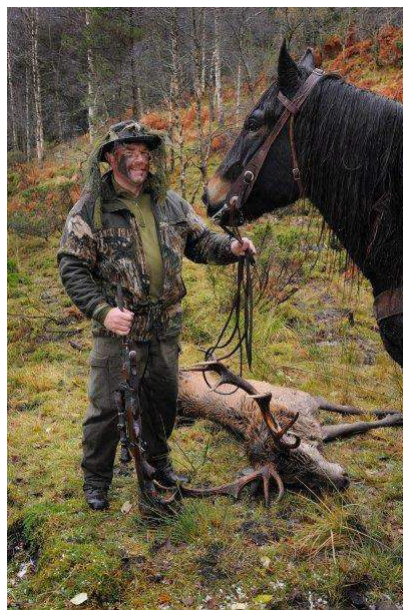

Foto: Egil Danielsen.

Mye av dette og respekten for det vi har rundt oss har han fått med seg fra sin tid med Lakotastammen i USA, og fra sine gode bekjentskap fra vårt eget urfolk, samene. Deres dypøkologiske tenkemåte og tilnærmelsen til naturen betydde mye for ham. Han var selv et utømmelig oppkomme av kunnskap om alt fra konserveringsmetoder til gamle byggeskikker, historie og gode miljøløsninger. Som byggmester har han fått prøvet dette ut i praksis. Det er f.eks ikke få bygg på Vestlandet som i hans karriere har fått torvtak av han Kurt.

Foto: BT.

En miljøkriger setter spor Kurt har etterlatt seg mange og solide spor i norsk samfunn og politikk. Ikke bare har han bygd opp Norges Miljøvernforbund, men han har også sikret at forbundet har mange viktige verktøy til for miljøet. Et av hans mange hjertebarn er miljøhotellet Seletun like ved hans hjem sør for Bergen. Her har han og Miljøvernforbundet samlet flere eldre bygninger og testet ut gode miljøløsninger og byggeskikker. Han har også fått bygget en topp moderne katamaran, MS

Miljødronningen, som har vært på tokt langs hele norskekysten for å avsløre miljøsyndere og drive informasjonsarbeid. I de senere årene har den i all hovedsak blitt brukt til å rydde plastavfall fra Hordaland til Finnmark, og i 2019 var den med på å fjerne hele 220 tonn plastavfall i samarbeid med «In The Same Boat» og tusenvis av skoleungdom og frivillige. Med stort helikopterdekk og stor konferansesal ombord er det ikke så rent få som har fått opplæring i miljøvern i de mange store og små havner den har vært innom lang kysten.

Norges Miljøvernforbund har i tillegg til miljøhotellet Seletun flere andre bygninger og virksomheter.

Kurt var alltid stolt av historien og om hvordan alt er bygget opp. Det var ikke ett foredrag han holdt som dette ikke var med. Kurt stiftet Norges Miljøvernforbund i 1993 da han gikk ut av Naturvernforbundet. **Han hadde ikke tålmodighet med sendrektighet og unnfalleshhet. Han ville ha handling og resultater.** I den aller første brosjyren som ble laget i det nye forbundet så står det klart og tydelig på forsiden; «**MILJØVERNFORBUNDET – MILJØETS FORSVARERE!**», og ikke minst «**Mest mulig miljøvern på kortest mulig tid.**».

Foto: Don Stanford.

For Kurt handlet det ikke bare om å jobbe med miljøvern, men om å vinne mest mulig saker. Det er jo det som er og har vært drivkraften. **Det å bry seg, og det å utgjøre en positiv forskjell for samfunnet, for enkeltmennesket og for naturen.**

Alltid uredd
En annen ting som kjennetegnet Kurt var at han aldri var redd for å bli upopulær eller latterliggjort. Som en selvstudert røver var han utrolig kunnskapsrik og var aldri redd for å lese seg gjennom tunge tunge fagrapporter eller for å gå nye veier.

Mange av de sakene han jobbet for var han alene om, men ofte kom de andre etter når han hadde fått oppmerksomhet om sakene. Det er mange som latterliggjorde ham og kalte ham både tulling og det som verre var, som senere har måttet innrømme at han faktisk hadde rett. Noen av sine beste kompiser, eller «tjommier», som det heter på ekte Bergensk har han tidligere politianmeldt, som en av landets største makrellfiskere som han tidligere anmeldte for dumping av småmakrell, eller gårdbrukeren som han fant med gravemaskin i et vernet vassdrag. **Det ble både anmeldelse og en god diskusjon, men hans gode hjerte, glimt i øyet, og rause væremåte har gitt ham mange venner der en ikke skulle tro de fantes.** Kurt var på mange måter større enn seg selv.

Miljøkriser kan løses

Kurt var også opptatt av at de fleste miljøkriser lar seg løse. Det gjaldt ikke minst kampen mot sur nedbør, hullet i ozonlaget og røykeloven. I kampen mot sur nedbør sa han: «*Jeg laget en aksjon der vi fikk hentet en to-tonns gneis (Norges Nasjonalstein) fra Hardangervidda og en furu fra Fanafjellet som vi monterte på gullforgylte bolter, og et skilt med innskrift ble montert på denne furugreinen. «I was born in 1785. Been standing on this place in fighting, wind, rain and snow, watching my children growing. Now, I'm sadly watchin my children dying in the acid rain».*

Så ble det lånt drakter fra Stiklestadspelet, og vi fikk leiet Gokstadskipet av Ragnar Thorseth. Deretter rodde vi ut med 30 vikinger, 15 av våre egne, og 15 av de mest skjeggete og hårete vi fant på byen.

Dette stuntet fikk full omtale både på CNN og BBC., der jeg leste opp teksten til en Margaret Thatcher lookalike som var engasjert for anledningen I teksten truet jeg med å komme tilbake som på Stamford Bridge i 1066 da Harald Hardråde falt. England skulle stoppe utslippene eller føle følgene fra sinte vikinger...

Vi gjorde selvsagt også mange andre ting i kampen mot sur nedbør, men noe av det viktigste var å få oppmerksomhet til saken også utenfor vårt eget land. Denne kampen ble en seier da utslippene i Europa og Storbritannia ble renset, og nye strenge utslippslover ble vedtatt.»

Foto: Kurt Bakkevig/BA.

Motstand nytter
En viktig leveregel Kurt alltid var opptatt av, er at motstand nytter. Med mer enn 37 års erfaring som en av landets mest kontroversielle og

oppfinnsomme miljøkriger har han vært toneangivende i miljøkampen. Mange ting vi i dag tar for gitt eller ikke reflekterer over er Kurt sin fortjeneste. Mange tidligere miljøsyndere har måttet bygge rensaneanlegg eller lagt om virksomheten, og gode samferdselsprosjekter har blitt til etter at Kurt engasjerte seg i sakene. Mange rike og mektige aktører har fått føle Kurt sin motstand langt inni bankkontoen, ikke minst bl.a oppdrettsindustrien som har opplevd tapte inntekter og stupende salg i andre land som følge av informasjon om en usunn virksomhet og miljøgifter i oppdrettsfisken fra Miljøvernforbundets informasjonskampanjer. **Det er det å få løst miljøproblemen som har vært drivkraften og ikke hvor inntektene har kommet fra.** Dette har gjort at Miljøvernforbundet, til tross for mange eiendeler alltid har vært blakk når lønnen til de ansatte skulle utbetales. At det har vært penger til å betale ut lønn når ny måned begynner har mer vært unntaket enn regelen. Det er også derfor mange har sluttet i jobben i årenes løp, men også derfor de som jobber i Miljøvernforbundet er seige og oppriktig opptatt av å løse miljø saker. **Kurt sa gjerne at han ville ha «miljøkrigere med kunnskap som professorer, styrken til en elitesoldat, moralen til en prest, og som kan snakke som en taxisjåfør».**

Gamle og nye miljøutfordringer Kurt har i hele sin karriere som miljøkriger gått sine egne veier og ikke vært opptatt av om det han kjemper for er populært eller betaler seg i penger. Her har ofte gått mot strømmen og på en rekke område vært langt forut for sin tid. Mens en samlet miljøbevegelse tidlig gikk aktivt inn for bygging av vindkraft har Kurt alltid vært helt imot. Han så tidlig hvilke konsekvenser dette ville få for natur, artsmangfold, landskap, lokalmiljø og for enkeltmennesker. Ikke var det noen stabil eller god energikilde heller.

Foto: Kurt Bakkevig/BA.

Kurt gikk alltid dypt inn i sakene for å forstå mekanismer og konsekvenser. Når det gjelder klimaet så var han også tidlig ute, og på miljøtoppmøtet i Rio de Janeiro i 1992 kom han buldrende inn på selve møtet og konfronterte daværende miljøvernminister Torbjørn Berntsen med noen sannheter. I klimasaken så han aldri vindkraften som noen løsning. Alle de negative konsekvensene vi påpeker i dag så han allerede helt i begynnelsen. **Allerede i fra starten av Norges Miljøvernforbund arbeidet han med**

problemstillinger rundt forurensning, miljøgifter i mat, klassisk naturvern, artsvern og vern av leveområder, vern av vassdrag, forbruk og forbruksmønster, elektromagnetisk stråling, samferdsel, arealplanlegging og kollektivtrafikk. Det er mye de samme miljøsakene vi har i dag som da Kurt startet sitt liv som miljøkriger. Mange problemer er nå blitt både flere og mye større, og det de brukte månedsvis på å bygge ut går nå unna på noen få uker med store og effektive maskiner. Vi har alle tatt naturen som en selvfølge, fordi vi alltid har hatt så mye av den. Nå som vi stadig har mindre igjen, og det som vi har nå er blitt oppstykket og forringet på så mange måter. **Kurt så det som en livsoppgave å få øket bevisstheten for de verdier vi nå er i ferd med å miste for evig og alltid. Vi skal bruke naturen, ikke forbruke den.**

Vår alles miljøkriger har nå gått bort

Alle her i landet, og også utenfor våre grenser har hatt et forhold til Kurt Oddekalv, enten vi er klar over det eller ikke. Han har oppnådd mye positivt som har betydning for svært mange av oss. Han har vært flink til å belyse saker og få de opp på dagsorden. Mange andre har kommet diltende etter når sakene har fått oppmerksomhet, men det er et ubestridt faktum at **Kurt har vært en av de store pionerene i norsk miljøbevegelse og han har satt store spor etter seg. Det arbeidet han har ledet vil**

fortsette også etter ham, men det sier seg selv at det vil bli vanskelig å oppnå det samme som han har klart og gjennomført gjennom årenes løp. Heldigvis har han også satt dype spor i svært mange mennesker som nå står sammen og er engasjert i å føre miljøkampen videre. Tiden etter Kurt blir lang og vanskelig, men titusenvis av opplyste, naturglade og miljøengasjerte mennesker har gjennom flere tiår latt seg inspirere av hans

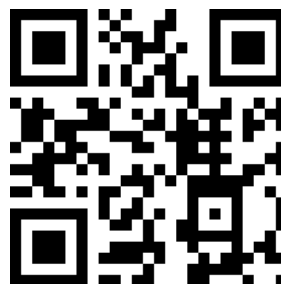
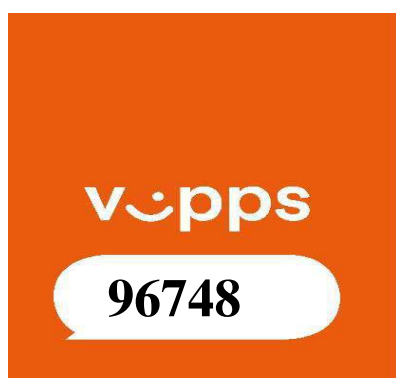
Foto: Aksel Jermstad.

pågangsmot og gode hjerte, og med hans liv og livsverk som drivkraft er det et håp for fremtiden. Det var også

det Kurt selv ville, at han bygde opp noe som var større enn seg selv, og som skulle gi menneskene et håp langt inn i fremtiden.

Tapet av Kurt er et stort slag for hans familie, sine nærmeste og for hans mange miljøkrigere, støttespillere og venner. Hans liv og livsverk som har inspirert så mange vil nå leve videre. Kurt var den som aldri ga opp. La hans liv og livsverk være vår veileder. Kurts minne æres best ved å fortsette hans arbeid.

Hvil i fred, Kurt. Vi tar kampen videre. Til deg og ditt livsverk er vi evig takknemlig.

Rensefisk i oppdrett er en dyretragedie uten sidestykke.

Grønngylthann og -hunn. Foto: Erlend A. Lorentzen / Havforskningsinstituttet.

NMF har i mange år jobbet for å fase ut rensefisk som bruk som et verktøy mot lakselus, og vi krever en øyeblikkelig total utfasing av bruken av rensefisk i norske oppdrettsanlegg i motsetning til RFD, som mener at dyrevelferdsmessige endringer av bruken kan forsvare videre bruk av rensefisk. Over 50 Millioner rensefisk døde i norske oppdrettsmerder i 2019, og bruken er stigende.

Rensefisk er fisk som i et vanlig livsløp lever i opptil 25 år i det fri. I oppdrettsindustriens tjeneste dør 100 % i løpet av en produksjon syklus på 18 mnd. De aller fleste dør av sykdommer og stress. Og de som overlever frem til slakt, blir slaktet ut sammen med laksen for å unngå spredning av eventuelle sykdommer til det nye utsettet av smolt i merdene.

Rådet for dyreetikk (RFD) mener at dagens praksis hvor millioner av rensefisk forbrukes hvert år, ikke er etisk eller dyrevelferdsmessig forsvarlig. Inntil rensefisk kan tilbys et liv som er verdt å leve i norske merder, bør bruken begrenses. Når kunnskaps-hullene er tettet og positive effekter av de ovenfor nevnte tiltakene er dokumentert, kan videre bruk av rensefisk vurderes på ny. På bakgrunn av ovenfor nevnte forhold, er rådets anbefaling:

Dersom tiltakene resulterer i dokumenterbart bedre velferd og overlevelse, kan bruken av rensefisk fortsette. Det er allikevel ikke gitt at videre forbruk på nivåer som vi ser i dag eller høyere kan forsvares selv under optimale forhold.

Dersom tiltakene uteblir eller ikke gir dokumenterbart bedre velferd og overlevelse, bør det resultere i en total utfasing.

NMF er på lik linje med RFD også meget bekymret for uttaket av vill rensefisk fra de forskjellige kystområdene i Norge hvor denne fisken har sin helt spesielle oppgave i økosystemet, og har hatt det gjennom millioner av år. Rensefisk eller leppefisk som er navnet på de forskjellige artene som rognkjeks, bergnebb, grønngylt, berggylt, gressgylt og rødnebb som alle blir brukt som rensefisk i oppdrettsanleggene er «kystens støvsugere» og renser den andre villfisken for lus og parasitter. Når denne fisken blir fisket opp i store mengder fra sitt naturlige leveområde for dør i oppdrettsindustriens tjeneste, får parasitter og lus fritt spillerom blant villfisken.

NMF er tydelige på at bruken av rensefisk i norske oppdrettsanlegg bør opphøre med øyeblikkelig virkning. Både fordi den er en dyretragedie for rensefisken

selv som dør en sakte død i merdene, og fordi økosystemet blir ødelagt av at en fisker ut disse artene fra de opprinnelige oppvekstområdene, og som

er viktige arter for å holde økosystemet i balanse.

Les mere:

<https://www.nmf.no/2021/01/15/rensefisk-i-oppdrett-er-en-dyretragedie-uten-sidestykke/>

NMFs Høringssvar vedrørende ny bekjempelsesstrategi for laksesykdommen ILA

NMF ser at ekspertgruppen med sin rapport, og næringsaktørene fokuserer på denne sykdommen som et stort økonomisk problem for industrien selv og har regnet på kostander for industrien ved å velge de forskjellige alternativene. **Men NMF kan ikke se at ekspertgruppen har sett på konsekvensene ved de forskjellige alternativene har på villfisk**

som Villaks og Sjørrett. NMF mener at smitte av ILA fra de infiserte anleggene til villfisk og dødelighet på denne, også bør komme inn som et element når en velger hvilket alternativ som må velges for å bekjempe ILA. Det er nå hevet over enhver tvil at ILA og andre sykdommer i oppdrettsanleggene smitter til villfisk, og ikke bare vice versa. Se

artikkel fra DN hvor professor Are Nylynd som har forsket på smittsomme fisesykdommer som ILA i over 30 år snakker om denne smitten fra oppdrettsanlegg til villaks.

Les NMFs høringssuttalelse:

<https://www.nmf.no/2021/01/15/nmf-s-horingssvar-vedrorende-ny-bekjempelsesstrategi-for-laksesykdommen-ila/>

Norges Miljøvernforbund klager over utslippstillatelse flytting oppdrettsanlegg Lingalaks i Hardangerfjorden.

Norges Miljøvernforbund reagerer sterkt på at Lingalaks A/S får flytte oppdrettslokalitet i Kvam Herad i Hardangerfjorden.

Lingalaks A/S har søkt om å få flytte oppdrettslokalitet fra Lokaliet 12085 Apalvika til ny lokalitet ved Lingaholmene. Grunnen til at Lingalaks ønsker å flytte på seg er etter sigende at lokalitet Apalvika er totalt ødelagt på grunn av stor forurensning under og rundt anlegget. Lokaliteten de ønsker å flytte i fra er nå i den dårligste miljøindikatoren 4-svært dårlig.

Her skal altså Lingalaks flytte fordi de har ødelagt området de nå ligger, og over på et nytt område som da også vil bli ødelagt sakte men sikkert.

Og det selvsagt uten noen som helst krav om å rense området de nå har ødelagt på lokalitet Apalvika. Og uten noen form for nye strengere krav vedrørende utslipp av feces og forspill på den nye lokaliteten ved Lingaholmene.

Dette er en driftsform som ikke er stort annerledes enn den vi finner i regnskogen der man stadig brenner og ødelegger ny regnskog for å gi dyrkbar jord etter hvert som den man har dyrket ødelegges. En slik måte å forvalte naturen finner vi gjerne under regimer vi ikke ønsker å sammenligne oss med, og nå finner vi

samme tankemønster også her hos oss i Norge.

I tillegg ligger den nye tenkte lokaliteten kun 500 meter fra et korallrev med bambuskoraller som er på Rødlista. NMF er helt overbevist om at disse korallene vil lide en sakte død på grunn av nedslamming av korallene.

Les mere:

<https://www.nmf.no/2021/02/28/norges-miljovernforbund-klager-over-utslippstillatelse-flytting-oppdrettsanlegg-lingalaks-i-hardangerfjorden/>

Fosen Vind anmeldt for bevisforspillelse og tyveri av fredet rovfugl

Faksimile Adresseavisen 18.01.21.

Bakgrunnen var et avisoppslag i Adresseavisen samme dag, der det kom frem at Fosen Vind DA har levert turbindrept fugl til et avfallsmottak. I tillegg til at dette er direkte lovbrudd så har dette flere uheldige sider. Ikke minst, så forteller dette ganske mye om Fosen Vind sin manglende respekt for forretningsmoral og etikk, og for respekten for miljøkonsekvenser ved sitt eget anlegg.

1. Havørner er fredet vilt og statens eiendom ved Viltfondet.
“Man kan enten beholde kadaveret selv, i så fall må det søkes om, eller

man kan levere det til institusjoner som har rett til å motta slike fugler. Det er museer eller NINA.” Dette har ikke Fosen Vind DA gjort eller etterfulgt. Dermed er dette simpelt tyveri av statens eiendom.

2. Ved å unndra fredet vilt som er drept som en direkte konsekvens av ens egen virksomhet (vindkraft), så unndrar en viktige

opplysninger og tallmateriale fra myndighetene. Dette er klart underslag av bevis/bevisforspillelse der motivet tilsynelatende kan se ut som en bevisst handling med hensikt å skjule miljøpåvirkningene fra egen virksomhet.

Les mere på:

<https://www.nmf.no/2021/01/19/fosen-vind-anmeldt-for-tyveri-av-fredet-rovfugl/>

Miljøvernforbundet sendte høringsvar på miljøverstingen Bisfenol A til EUs kjemikalieregister ECHA/REACH

Illustrasjonsbilde – Ødelagt/utslitt turbinblad, havvind, under utskifting.

En av grunnene til at dette er så problematisk er at den i ganske små konsentrasjoner skader forplantningsevnen til mennesker og alle organismer. Et av de største problemområdene er den enorme økningen av epoxyforbindelser i turbinbladene i vindkraftanlegg.

Miljødirektoratet la ut informasjon om at EU utarbeider et nytt strengere regelverk, og i den forbindelse hadde EUs kjemikalieregister ECHA/REACH dette ute til

høring. Les mere:
<https://www.nmf.no/2021/02/18/miljovernforbundet-sendte-horingssvar-pa-miljoeverstingen-bisfenol-a-til-eus-kjemikalieregister-echa-reach/>

Klart NEI til havvind!

Norges Miljøvernforbund ser at det er mye tafatthet og unnvikende holdninger til havvind fra enkelte andre organisasjoner. Sist ute er Naturvernforbundet i en lengre kronikk på NRK.no.

<https://www.nrk.no/ytring/steile-fronter-til-havs-1.15385823>

Her starter de med å være bekymret for tilstanden i havet og i fjordene våre, og at klimaendringene forverrer situasjonen ytterligere. Så maner de til varsomhet, og nevner arealkonflikter med havøkosystemer, fiskeri og andre interesser. Men så kommer det egentlige ønsket til syne;

“Vi maner til varsomhet. Både regjeringen og bransjen må lære av de feilene som er begått på land. Lages det gode spilleregler nå, sparer vi både samfunnet og naturen for mange problemer senere.”

Her er det tydeligvis bare å klinke til med litt gode konsekvensutredninger og gode spilleregler så er visst havvind riktig så bra ifølge Naturvernforbundets leder, Silje Ask Lundberg.

Så kommer noen nye bekymringer;

“Det sier seg selv at å bygge store betong-fundamenter i et gyteområde for fisk eller på et korallrev, må være forbudt på grunn av de store risikoene dette innebærer for liv i havet.”

“God kartlegging kreves for å sikre at det ikke skjer. Lyden fra konstruksjonen kan også forstyrre marine pattedyr.”

Men disse bekymringene var visst ikke så farlige likevel, for her kan det likevel bli en ny Edens hage der alt vender tilbake og blir riktig så trivelig og rosenrødt;

“Samtidig viser forskning at fundamentene til havvind kan fungere som kunstige rev, og en rekke studier finner ingen forskjell på fiske- og ålebestander før og etter utbygging.”

“Marine pattedyr kommer også stort sett tilbake etter utbygging, og lyden fra konstruksjonene er langt svakere enn ved 3D-seismikk som brukes i forbindelse med oljeleting.”

Jaja, så kommer det en liten formaning igjen, før de igjen fastslår at, ja, havvind-utbygging, det får vi like sikkert som det kommer en ny mandag etter en helg;
“All utbygging av energi har konsekvenser for naturen, også havvind. Dermed står myndighetene overfor en stor og viktig oppgave: å sikre havets rike natur i havvindutbyggingen.”

Norges Miljøvernforbund er grunnleggende uenig i denne holdningen. Vi har et klart standpunkt MOT havvind.

Lederen i Norges Naturvernforbund snakker videre om at når en sier et klart NEI til havvind, så skaper en dermed steile fronter;
“Derfor kan vi ikke se på spørsmålet om havvind som helt svart-hvitt, og hverken natur eller klima får det bedre med steile fronter og en forutinntatt fasit.”

Kjære Norges Naturvernforbund og Silje Ask Lundberg. Vi i Norges Miljøvernforbund er dypt bekymret for alle konsekvensene med havvind, ikke bare klima og naturmangfold. Dess mer vi undersøker de forskjellige saksområdene rundt havvind så blir vi bare mer og mer

bekymret. Det er ikke vi som skaper disse frontene, det er det våre egne myndigheter, og grådige bedrifter og multinasjonale konsern som står for. Vi står opp for naturmangfoldet, sårbare arter og økosystem.

Om det er noen som ikke har fått det med seg, så er faktisk havet og våre kystområder et av våre største og viktigste matfat. Vi plikter å ta vare på det for verdens voksende befolkning, og vi plikter å ta vare på det for våre etterkommere. Og det gjør vi definitivt ikke med å utplassere gigantiske hormonpropeller og fuglekverner slik at de kapper opp sjøfugl og gjødsler havet med mikroplast, epoxyforbindelser og Bisfenoler. Vi gjør det heller ikke ved å fylle levemiljøene i havet med bredspektret og lavfrekvent støy. Når Naturvernforbundet inntar en holdning der de ser på fundamentene til havvind som en ny Edens hage av *“kunstige fiskerev”* og marine pattedyr *“som stort sett kommer tilbake etter utbygging”* fordi *“lyden fra konstruksjonene er langt svakere enn ved 3D-seismikk”*, så stiller vi oss svært så undrende til hvordan dere kan innta en slik posisjon. Det er svært mye som tilsier at det for mange arter er helt forskjellig,

og slike påstander bygger ofte på svært begrenset kunnskapsinnhenting eller av ignoranse. **Og hvor i alle dager ble det av “føre-var-prinsippet”, det som sier at vi må vite før vi iverksetter noe som kan ha potensielt negative konsekvenser vi vi i dag ikke kjenner til?** Dersom vi ikke vet eller har tilstrekkelig kunnskap så får vi heller finne på noe annet og mer fornuftig å gjøre. For vi kan ikke gamble med det skjøre livet i havet bare fordi vi tror våre egne evner overgår de mekanismer naturen har brukt millioner av år på å utvikle og perfektjonere. **Det tar bare en liten halvtime å ødelegge et korallrev naturen har brukt titusen av år for å lage. Det tar bare en kort ettsekunds feil beslutning å ødelegge et viktig gyteområde.** Vi tror selv vi kan temme de fleste naturkreftene, men er vi virkelig så mye smartere enn naturen? Når vi tenker oss riktig godt om? **Vi har sikkert en NY PLANET å flytte over til når DENNE vi er på nå er brukt opp...**

Les mere:

<https://www.nmf.no/2021/03/30/klart-nei-til-havvind/>

Norges Miljøvernforbund er på plass!

HOPPET I HAVET: Flere personer skal ha kastet seg i vannet for å aksjonere mot utbygging av vindkraftverk på Haramsøya i Møre og Romsdal. Foto: Per Bertil Farstad

VINDKRAFTMOTSTAND PÅ HARAMSØYA:

Demonstranter hoppet i vannet for å stoppe stort havfartøy

HARAMSØYA (TV 2): Flere personer demonstrerte mot vindkraft på Haramsøya ved å klamre seg til fortøyninger i vannet.

Faksimile TV2.no 16.04.21.

En hardt prøvet lokalbefolkning på Haramsøya kjemper et tappert slag mot det som kan beskrives som noe, ikke mindre enn et overgrep fra det kommunalt eide Zephyr og fra offentlige myndigheter. Siste utvei er sivil ulydighet som er en lovlig aksjonsform beskyttet gjennom norsk lovverk.

De pågående aksjonene er ikke noe annet resultatet av en inngående frustrasjon av å få hele lokalsamfunnet sitt endevendt og ødelagt, og av å

aldri bli sett eller hørt. Her har våre myndigheter fullstendig sviktet sin aller viktigste samfunnsoppgave, nemlig den å ta vare på alle innbyggerne og så sikre alle et godt bo- og nærmiljø. Forvaltningen har sviktet folket ved å ensidig ivareta næringsinteressene som selv befinner seg i helt andre kanter av landet eller fra utlandet.

Lokalbefolkningens interesser og behov er fullstendig oversett til tross for at de har frembrakt

mange viktige klagepunkt og en lang rekke dokumentert grove saksbehandlingsfeil. Viktige lover og forskrifter tilsidesettes og brytes til ensidig nytte for noen få som skal ta de lokale naturressursene på annenmanns eiendom og stikke fortjenesten i egen lomme. Da er det slett ikke rart at vanlige ordinære mennesker ikke finner noen annen utvei enn å demonstrere sin misnøye med samfunnet grovt urettferdige behandling

ved lovbeskyttet sivil ulydighet.

Flere lokale aksjonister i sjøen vs. 5 politibiler, 7 biler fra Securitas + de to som er fast stasjonert på området, og en båt fra Ålesund Havnevesen. Nærmere 70 politi- og vaktstyrker ble kalt ut i forbindelse med dagens aksjon. Norges

Miljøvernforbund er også til stede for å vise vår støtte til Haramsøya og de mange flotte menneskene som nå benytter sivil ulydighet for å vise sin misnøye med storsamfunnets overgrep. Det er ganske spesielt at det faktisk er Drammen kommune og Viken fylkeskommune som sammen med en rekke andre

østlandskommuner som gjennom sitt selskap Zephyr som nå bruker makt for å ødelegge Haramsøya. Til sammenligning var det 30 politifolk under **demonstrasjonene mot monstermastene i Hardanger.** **At dette er noe som opprører folk både lokalt og over hele landet er hevet over enhver tvil. Nå er det på høy tid våre myndigheter innser hvilket feilgrep de har begått og setter en stopper for disse unødige og vanvittige miljøødeleggende vindkraftutbyggingene. Folket har fått nok. Mer enn nok!!!**

Aksjonene er pågående, mer informasjon følger...

Se mer om aksjonene på Haramsøya i media:

- TV2 – Demonstranter hoppet i vannet for å stoppe stort havfartøy
- E24 – Personer hoppet i vannet ved Haramsøya – hindret skip med vindturbiner
- NRK – Vindkraft på Haramsøya (tidslinje)

Kystlinjen utenfor Karmøy teppelegges med havvind. Siste høring om utvidelse av et vindkraftverk rett utenfor fjæresteinene mangler lovhemmel.

Grunnlinjen er grensen mellom Havenergiloven og Energi-loven/Plan og bygningsloven er en tynn linje, som flere steder går rett utenfor fjæresteinene, og noen steder helt opp til tørt land. Innenfor denne linjen gjelder de normale lovene og forskriftene. Rett utenfor gjelder den allmektige Havenergiloven.

Den store motstanden mot vindkraft på land har i stor

grad vært et resultat av at folket har funnet ut hva myndighetene våre egentlig holder på med. Noe av det som har vært et av de største irritasjonsmomentene har vært den store urettferdigheten i hvordan lovverket har vært anvendt. Mens myndighetene har hatt en veldig firkantet tilnærming av regelverk ovenfor vanlige innbyggere, har energiselskapene hatt nærmest fri tilgang til fellesskapets verdier under

streng beskyttelse av embedsverket. Fordelen er ALLTID større enn ulempene, og ingen lover står i veien.

I 2011 søkte Marin Energi Testcenter AS (METCenter) konsesjon etter Havenergiloven om å sette opp to testturbiner rett utenfor fjæresteinene på Karmøy. Til tross for en rekke klager, vedtok OED konsesjon med varighet 20 år den 10.09.2013.

“Tillatelsen gjelder fra i dag og inntil 20 år fra det tidspunkt anlegget settes i drift, dog ikke utover 01.10.2038. Anlegget må være fullført og satt i drift innen 5 år fra endelig konsesjon.”

De to testturbinene skulle vært idriftsatt innen 01.10.2018, noe som utbygger ikke klarte, og dermed søkte de om utsatt frist for idriftsettelse og forlenget driftsperiode. NVE var så ivrige på å sikre utbyggers ønsker at de den 05.03.2018 innvilget forlengelse uten å offentliggjøre søknaden eller å legge søknaden ut på høring.

AS i brev av 20.02.2018 om utsatt frist for idriftsettelse av anleggene til 01.10.2022, og forlenget varighet på konsesjonen til 01.10.2042.

NVE har på ovennevnte bakgrunn funnet det ubetenkelig å unnlate høring av søknaden.

I medhold av energiloven § 3-1 gir herved Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) Marin Energi Testcenter AS utsatt frist for idriftsettelse av flytende offshore vindkraft i Karmøy kommune til 01.10.2022, og forlenget varighet på konsesjonen til 01.10.2042.

Utsatt frist, forlenget driftsperiode, ingen offentlighet eller høring...

Nå i 2021 ønsker METCenter å øke anlegget fra et 10 MW testsenter med to turbiner til et fullt produksjonsanlegg med 85 MW effekt og syv turbiner, eller rettelse... Ingen vet med sikkerhet hva som kommer...

Støtt underskriftskampanjen mot utvidelse av havvinnanlegget utenfor Karmøy. Link til kampanjen finner du under. Signer og del.

[STØTT OPPROPET MOT UTVIDELSE HAVVIND UTENFOR KARMØY! SIGNER OG DEL.](#)

Her blir alt uklart. METCenter oppgir i søknaden at dette er inntil syv «testplasser».

Det er heller ikke nærmere spesifisert hvilke fremtidige teknologier, inklusive dimensjoner, som skal utplasseres på disse «testplassene» innenfor konsesjonsperiodens rammer. Tiltakshaver oppgir selv i sin søknad av 02.06.2021:

Vindturbiner på flytende fundamenter med tilhørende ankerkjettinger/-liner og anker, men også andre teknologier for produksjon og lagring av energi (eksempelvis bølgekraft, flytende solkraft og hydrogen). Det er med andre ord ønskelig med stor fleksibilitet ift. type teknologi som kan testes.

Ukjent teknologi og «fritt-etter-fantasiens-konsesjon». NVEs høring er første av to. Denne høringsrunden skal avdekke «*om den omsøkte utvidelsen er tilstrekkelig utredet, og hva slags tilleggsinformasjon og hvilke tilleggsutredninger som eventuelt bør gjennomføres for konsesjonsspørsmålet kan avgjøres.*».

Det eneste som er kjent i denne konsesjonssøknaden er maksimal installert effekt, som er en oppgitt økning fra konsesjonsgitt 10 MW for to testturbiner til en maksimal effekt på 85 MW fordelt på syv «testplasser». Det er heller

ikke nærmere spesifisert hvilke fremtidige teknologier, inklusive dimensjoner som skal utplasseres på disse «testplassene» innenfor konsesjonsperiodens rammer. Dette er med andre ord en ren «fritt-etter-fantasiens-konsesjon», der tiltakshaver, gitt at den blir gitt konsesjon etter disse premisene står helt fritt til å installere hva de vil innenfor konsesjonsperioden (frem til 2047), og gitte effektramme. Det blir dermed umulig å sette kriterier for konsekvensutredning for noe som er fullstendig ukjent og udefinert.

METCenter har selv skissert at det kan bli aktuelt å utplassere vindturbiner opptil 300 meter høye, og

med 260 meter rotor-diameter. Dette er over en kvart kilometer høye installasjoner plassert rett utenfor fjæresteinene ved Karmøy i Rogaland.

Med andre ord er det utbygger søker om, en ren “fritt-etter-fantasien-konsesjon” der de helt frem til 2047 skal ha forhåndsgodkjennelse til å kunne utplassere alt de måtte ønske seg så lenge de holder seg innenfor effektgrensen på **85 MW**. Til sammenligning så skal Tysvær vindkraftverk med 11 turbiner gi 47,3 MW, og Frøya vindkraftverk med 14 turbiner leverer 58,8 MW. Dette er med andre ord ikke noe lite anlegg det her søkes om, forhåndsgodkjennelse for et gigantisk “fritt-etter-fantasien-anlegg” midt i kystlinjen.

Mangelfull hjemmel

METCenter søker, for den delen som ligger utenfor grunnlinjen; *“Søknad om konsesjon i medhold av §3-1 og §3-2 i Havenergiloven for en utvidelse av eksisterende demonstrasjonsanlegg for flytende vindturbiner samt for etablering av den delen av nettilknytningen som ligger utenfor grunnlinjen.”*.

Alle konsesjoner utenfor grunnlinjen skal behandles av departementet. NVE påstår seg hjemmel til å behandle denne søknaden på bakgrunn av et vedtak i OED den 26.05.2021,

som gir dispensasjon fra havenergiloven §2-2, men NVE får kun fullmakt til å behandle søknader etter § 3-1, og ikke § 3-2 som utbygger også er avhengig av til å bygge anlegget. NVE har dermed ikke hjemmel til å behandle denne saken. Det er heller ikke samsvar mellom det OED opplyser å ha fått opplyst av METCenter og det METCenter selv oppgir i høringsuttalelsen. Dette er et fullbåret produksjonsanlegg der alle tillatelser blir gitt lenge før teknologi, størrelse og utforming er kjent.

Havvind over alt, og rett i fjæresteinene...

Anlegget ligger også utenfor de to områdene som er åpnet for konsesjonssøknad av havvind, Sørlike Nordsjø II og Utsira Nord, og kommer derfor i tillegg til disse. Dette er med andre ord en måte å snike nye havvinnanlegg inn bakveien. Det er ikke dette vi forventer av våre myndigheter etter at denne fremgangsmåten har ført til storm over hele landet.

Dette skaper absolutt ingen tillit til forvaltningen.

Dette anlegget vil kunne få store konsekvenser lokalt, både på land og til havs. Å kjøre gjennom en slik “fritt-etter-fantasien-konsesjon” i en tid da det nettopp er dette som har vært en av de største årsakene til konflikt, er neppe rette

veien å gå. Å snike inn nye vindkraftverk bakveien skaper bare mer konflikt, ikke mindre.

Regjeringen har etter den store motstanden mot vindkraft på land gitt inntrykk av at de ikke vil gjenta det samme for havvind. Det hele har nå vist seg å bare være et narrespill. Det er neppe oss, folket de jobber for. Når en ser nærmere på denne saken finner en også at det er felleskapets penger de nå øser over dette prosjektet. En av eierne av METCenter er Karmøy kommune, som i mars i år brukte hele kr. 800.000,- av midler fra Havbruksfondet til en aksjeutvidelse i selskapet. Ikke bare ranes befolkningen for våre felles naturområdet til rekreasjon, friluftsliv og matuak, men det er samtidig også befolkningen som tvinges til å betale for ugjerningen gjennom pålagte skatter og avgifter. Dette er ikke mindre enn et gigantisk oversubsidiert ran.

NMF krever i vår høringsuttalelse at denne søknaden avvises og trekkes tilbake, og at alle fremtidige søknader skal være klart definert, spesifisert og utredet med hensyn på alle fysiske og tekniske karakteristika FØR søknaden legges ut til høring. Slike «fritt-etter-fantasien-konsesjoner» som dette kan ikke aksepteres.

- **NVE – Konsesjonssaken med dokumenter**
- **NORGES MILJØVERNFORBUNDS Høringsuttalelse (PDF)**
- [NRK Rogaland: Kystverket frykter flere skipsulykker hvis METCentre blir utvidet](#)
- [Havforskningsinstituttet: Potensielle effekter av havvinnanlegg på havmiljøet \(side\)](#)
- [Havforskningsinstituttet: Potensielle effekter av havvinnanlegg på havmiljøet \(rapport 2020 – PDF\)](#)
- [Havforskningsinstituttet: FH 2008 – 9 Marinøkologiske ringvirkninger av vindmølleparker til havs \(rapport 2008 PDF\)](#)
- [Norges Miljøvernforbund: Høringssvar til ECHA på miljøverstingene mikroplast og bisfenol-A](#)
- [Norges Miljøvernforbunds høringssvar på havvind](#)

NMF krever at man umiddelbart skrinlegger planene om nok en håpløs nedslaktning av villreinen på Hardangervidda og i områdene Setesdal, Austhei og Setesdal Ryfylke

ET SKRANTETILFELLE: Den 3. august 2020 ble en villreimbukk på Hardangervidda skutt og tester påviste den farlige dyresykdommen skrantesyke (CWD). Foto: Paul Kleiven

FRYKTER SKRANTESYKE:

Vurderer full nedslakting av villreinstammen på Hardangervidda

Det vil bli svært krevende å stanse spredning av skrantesyke i Norge, ifølge ny rapport. Myndighetene skal nå ta stilling til om hele villreinstammen på Hardangervidda må utryddes.

Faksimile TV2.no 26.01.21.

Villreinen må forvaltes på naturens premisser og en økologisk balanse må gjenskapes i Nasjonalparken. Planene om en fellingskvote på Hardangervidda på 700 voksne reinsdyrbukker, 1000 - 1500 voksne simler, pluss ungdyr og kalv av en total bestand på ca. 6000 vinterdyr, er fullstendig meningsløst og spiller hasard med overlevelsen av en betydelig del av den europeiske villreinbestanden. Skyter man ned bestanden til en såkalt «genetisk levedyktig bestand» og lar det være tilbake 500 - 1000 dyr som Mattilsynet anbefaler, oppnår man kun å umuliggjøre en «naturlig» håndtering av CWD, slik flere

nå peker på som den beste løsning. En så dramatisk nedskyting, av opp mot 70 - 80% av bestanden, vil også kun redusere bestanden, mens forholdet mellom friske og syke dyr reduseres proporsjonalt. Det eneste man med dette kan oppnå er å ødelegge bestanden man forsøker å ivareta. Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen. Dette gjør vi svært dårlig ved å skyte ut genetisk viktige dyr og redusere stammen til en ekstremt minimum. Vi er fullstendig klar over at skrantesyke eller CWD er en svært farlig/dødelig sykdom for hjortedyr. Et betimelig spørsmål er allikevel hvor farlig CWD faktisk er for

Mye tyder på at CWD ikke er en ny sykdom. Gamle historier fra reinfjellet forteller jo også om jegere som skjøt ut og «gravde ned» det de kalte for «slevere/skrapdyr», noe NMF selvsagt mener er en fornuftig del av viltforvaltning hvor man selvsagt tar ut åpenbart syke og lidende dyr. Likevel er en nedslakting av friske, store bukker og «eldre» dyr helt forkastelig i forhold til et håp om å nødvendig genetisk variasjon og styrke og å gjenopprette den nødvendige økologiske balansen.

Genmaterialet og dynamikken i flokkene vil svekkes/forstyrres vesentlig og kanskje i så stor grad at hele bestanden kan trues av utryddelse.

Nedslaktingen i Nordfjella har dessuten vist oss med all mulig tydelighet, at denne metoden ikke var effektiv nok til å «utrydde» CWD i området.

Det burde være unødvendig å peke på det, men vi velger å gjøre det likevel: De største og sterkeste bukkene har uten tvil det beste genmaterialet. Disse må følgelig bevares og ettersom en storbukk i snitt kun bedekker ca. 10 simler, så må man selvfølgelig ta vare på nok av dem. Der må dessuten være nok yngre bukker igjen, til å overta når de gamle storbukkenes tid er omme. Videre er det også sann at de mest erfarne simlene leder flokkene. Deres erfaring med hensyn til trekkruter, beiteområder, farer og kalvingsområder, er nøkkelen til flokkenes overlevelse på sikt.

Dette blir stadig viktigere på Hardangervidda ettersom området som helhet er under et stadig økende press fra menneskelig aktivitet som forstyrrer reinens naturlige forflytting og variasjonsmuligheter i opphold, beite og fødeområder.

Dette må også sees i lys av at man i en såkalt «genetisk levedyktig» bestand ikke har noe rom for naturlige hendelser. Det tas ikke høyde for ulykker. Hvis bestanden skal reduseres til et levedyktig minimum, kan en ulykke, tilsvarende lynnedslaget på Hardangervidda i 2016 som tok livet av 323 dyr og snøskredet i Snøhetta i 2006 som tok livet av 245 dyr, føre til at bestanden ikke lenger er genetisk levedyktig. Med anbefalt reduksjon av bestanden av voksen bukk på over 2,5 år til under 300 dyr, er det heller ikke tatt høyde for ulykker eller naturlig dødelighet, eller hvordan dette vil virke inn på kalvings-tidspunkt og kalvenes overlevelse.

Ytterligere momenter for ikke å skyte ut villreinstammer der skrantesyke oppstår.

NMF mener tilfeller av skrantesyke kan oppstå spontant (sporadisk Prionsykdom) og kan oppstå hvor som helst, når som helst. Vi er av den oppfatning av at denne sykdommen har vært til stede i naturen siden tidens morgen, en «Ursykdom», som ikke er blitt oppdaget før en begynte å screene spesifikt etter nettopp denne sykdommen. Det er allerede konkludert at det syke dyret blant villreinstammen på Hardangervidda ikke ble smittet av dyr fra Nordfjella

før stammen der ble skutt ut. Det er også oppdaget sporadiske tilfeller i etterkant av nedskytingen i samme område, og også hos elg i Selbu i 2016. Det at det er forskjellige varianter av sykdommen tilsier, at slike sykdommer spontant kan dukke opp i flere områder fremover. Ingen har heller klart å fastsette hvor den første smitten i Nordfjella kom ifra. Sykdommen har en lang inkubasjonstid på 1-2.5 år før sykdommen bryter ut hos et dyr og blir dødelig.. Dette betyr at sykdommens «dødsrate» på en bestand er avhengig av hvor stor reproduksjonen hos arten er. Hos villreinen i Norge blir simlene normalt drektige hver høst fra de er 1,5 år gamle og til de er 12-14 år gamle, det er også kjent tilfeller hvor simlene bli drektige første brunst, når de er 4-6 måneder gamle. Bukkene blir også kjønnsmodne når de er 1,5 år men får ikke delta i paringen før de er 3-5 år alt ettersom hvor sterk bestanden er. Forplantningsraten hos villrein i Norge gjør at det er heller tvilsomt om CWD vil kunne utgjøre en reell utrydningsfare for dyrene. Dette særlig dersom man styrker dyrenes økologiske miljø ved å gjeninnføre naturlig predasjon, slik at syke dyr plukkes ut i god tid før de er synlig syke sett med menneskeøyne. Ingen vet med sikkerhet hva som vil skje om skrantesyke får spre seg i Norge. Effektene av skrantesyke må vurderes i et 100-200 års perspektiv, slik man nå har vedtatt å gjøre i Yellowstone nasjonalpark i USA. Om skrantesyke får utvikle seg fritt, er det fullt mulig vi da en periode ikke har

jaktbare bestander av villrein. Og i verste fall får vi generelt lite hjortedyri isolerte bestander, som dør ut og som så rekoloniseres av friske hjortedyr. En slik tilstand er forventet å inntre sannsynlig i USA om 100-200 år i hvert fall for mulhjort. Hvitehalehjorten har veldig høyt reproduksjons-potensial og vil klare seg bedre.

Her snakker en altså om et hundre år perspektiv, og hvor usikkerheten på følgende for en bestand er meget stor. Det er heller ikke her noen som mener dette utgjør en reell fare for mulhjort som art, men at bestanden blir lav en periode og ikke høstbar for mennesker. NMF vil ikke kunne tolerere at man slakter ned ville bestander og bokstavelig talt går over lik for å sikre jaktbare bestander. I alle naturlige økosystemer varierer mengdene av de forskjellige artene i sykluser. Spredning av sykdommen. Man har hele tiden forholdt seg til at sykdommen spres gjennom direkte kontakt av dyr som har fått sykdommen i lymfesystemet i en tidlig fase av sykdommen gjennom spytt og avføring. I den senere tiden har flere forskere begynt å lure på om sykdommen utvikler seg til smittsom, fra spontan og sporadisk prionsykdom, så som NMF hevder har vært til stede i naturen hele tiden. Man peker på at sykdommen sannsynligvis utvikler seg til smittsom via «kannibalisme», da det finnes flere eksempler på at dyr gnager på både friske og felte gevirer muligens grunnet mineralmangel, stress eller innlært uvane. At kannibalisme kan medføre uheldige konsekvenser er velkjent, det beste eksempelet på spredning

NEDSLAKTING: De første rein-kadavrene fra uttaket i Nordfjella ble fraktet inn til Breistølen i Lærdal kommune 7. november. Foto: Marit Hommedal NTB scanpix

Faksimile VG 29.11.2017.

av prionsykdommer via «kannibalisme» er Kugalskapen, også kjent som «Mad Cow Disease», som utviklet seg fra såkalt tvungen kannibalisme, via beinmel i maten. NMF mener at denne forklaringen, med gnaging på gevirer kan forklare hvorfor sykdommen går fra en ikke spredende spontan og sporadisk sykdom, til en sykdom som fører til smitte hos andre dyr i samme populasjon. NMF mener at hvis dette er tilfelle befester det vår mistanke om at dette er en sykdom som kan dukke opp spontant og sporadisk, og kommer til å gjøre det igjen og igjen hos alle våre hjortedyr i all tid.

NMF mener at prion-sykdommen skrantesykesyke har vært til stede i naturen siden tidens morgen, og kan dukke opp spontant og

sporadisk når som helst og hvor som helst, blant alle våre hjortedyr. Denne sykdommen kan derfor ikke utryddes ved å skyte ut bestander hver gang den dukker opp, og går over til å bli smittsom.

NMF mener det er grunn til å tro at slike sykdommer alltid har vært til stede, og en ser overhodet ikke tegn til at denne sykdommen kommer, eller har tatt livet av hele bestander.. At det kanskje ikke blir så mange dyr å jakte på i et 100-200 års perspektiv er selvsagt ikke noen grunn til å skyte ned en bestand hvor over 99 % av dyrene er friske.. Ettersom det ikke finnes noen form for naturlig predasjon på Hardangervidda, med jagende rovdyr, er det naturlig å anta at villreinen blir mer stasjonær og at dyrenes kondisjon gradvis svekkes. Fra flere hold påpekes det også at økt

menneskelig aktivitet i og rundt villreinen medfører til at dyrene blir mer stasjonære. Dersom dyrene er stasjonære vil smitterisikoen være større og er den fysiske almenntilstanden svekket, vil sykdommen ramme hardere. VKM (2021) stadfester: «Store rovdyr er i praksis utryddet fra Hardangervidda, også fra nasjonalparken.

Villreinstammen reguleres i dag gjennom jakt. Som økosystem er derfor Hardangervidda svært endret, og dyrenes helsetilstand (kondisjon, parasittbelastning og forekomst av sykdommer) kan sees i lys av den kunstige livssituasjonen som villreinen her har.»- Sitat slutt.

Det er derfor naturlig å vektlegge behovet for å gjeninnføre rovdyr som naturlig skulle høre hjemme i

villreinens habitater. Det er rovdyrenes ”oppgave” i et økologisk system å ta ut svake/syke dyr. Deres naturlige egenskaper gjør dem bedre i stand til å finne disse svake dyrene, enn oss mennesker. Den første simlen som ble liggende igjen etter helikopterjaging i Nordfjella, ville aldri fått leve så lenge med sykdommen om de naturlige rovdyrene var til stede. Rovdyr som naturlig vandrer inn i nasjonalparkene, bør få lov til det og fredes der. Å gjenskape økologisk balanse er selvfølgelig ikke noe som kan gjøres over natten, men må sees på i et lengre perspektiv. Ordinær jakt må derfor tillates foreløpig, for å holde antallet villrein på et nivå der det er næring nok til dem. Jakt må selvfølgelig underlegges strenge regler som kan bidra til å skape en genetisk sterk og derved levedyktig bestand, på lang sikt. Nødvendige prøver må tas av alle felte dyr, også på sikt. Klinisk syke dyr og klinisk mistenkelige dyr må tas ut. NMF mener rovdyr er en stor del av en naturlig løsning på problemet, rovdyr på Hardangervidda er derimot ikke forenelig med sau på beite. Beitebruk i Hardangervidda nasjonalpark er av økologiske hensyn problematisk på flere områder. Sau/småfe på beite i Hardangervidda Nasjonalpark er jo også en type menneskelig påvirkning som bør kunne avvikles uten større problemer. Vi har ikke behov for ”Høyfjellslam”, og det er godt om tilgjengelige beiteområder i Norge hvor ikke buskapen medfører dramatiske konsekvenser for en truet villreinbestand og faunaen i en hel nasjonalpark. Det fjerner

også problemet med salt og foringsplasser, som man vet øker smitterisikoen blant villrein. NMF kan være villige til å diskutere unntak for mindre og lokalt tilhørende besetninger, hvor for/saltslikkesteiner er plassert utenfor villreinområdet, noe som også vil begrense sauens bruk av hele Nasjonalparken. Også Universitetet i Bergen mener omfattende sauebeiting er en fare for hele økosystemet i fjellet: *«Sauen beiter på mange av de same plantene som lemen og andre smågnagere lever av. (...) Dermed kan det bli matmangel (...) Dersom det blir dokumentert at for sterk sauebeiting i fjellet er grunnen til at dei gode smågnagaråra uteblir, er det dramatisk. Mykje av dyrelivet i høgfjellet i Noreg er tilpassa sykliske svingningar i smågnagarbestandane. Til dømes har snøugla, fjelllåken, fjelljoen og fjellreven store problem med å klare seg utan gode smågnagarår. Indirekte gir dette òg negative verknader for mellom anna rypa og vadefuglane i høgfjellet.»* - Sitat slutt. Hele økosystemet hvor villreinen er en viktig del må ivaretas og i dette hører ikke sau og andre domestiserte beitedyr hjemme. Allerede i 2003 gikk en av våre fremste biologer – Professor ved institutt for biovitenskap, Universitetet i Bergen, Harald Kryvi – ut med en artikkel om forholdene i Hardangervidda Nasjonalpark. Han karakteriserte nasjonalparken som “et høytliggende landbruksområde, i hovedsak lagt til rette for å glede sau, jegere, turister og fiskere.”

Han skriver videre at Norge faktisk ikke har avsatt et eneste område med et helhetlig økosystem som inkluderer også store rovdyr. I 2015 var Prof. Kryvi sammen med professorene Nils Chr. Stenseth og Dag O. Hessen fra Universitetet i Oslo drivkraften bak “biologoppropet”, som flere hundre biologer i Norge og Sverige signerte. Oppropet uttrykte dyp bekymring for fremtiden til de store norske rovdyrene og fremholdt viktigheten av at Norge snarest kommer i gang med å sikre arealer med intakte økosystemer, med minst mulig menneskelig påvirkning. Å gjenoppbygge økosystemer med alle dens arter – inkludert topp-predatorer – er blant hovedstrategiene for å imøtegå naturkrisen. Dette ble stadfestet av FNs naturpanel (2019), er et av 13 tiltak anbefalt av 15 000 miljøforskere i Bioscience (2017) og ble gjentatt som en av de tre viktigste strategiene mot naturkrisen i den FN-støttede Chatham House-rapporten «Food system impacts on biodiversity loss» (2021). Det er ingen vitenskapelig tvil om at naturlig hjemmehørende arter, herunder topp-predatorer, har en udiskutabel positiv effekt på økosystemene de hører hjemme i. NMF mener norsk naturforvaltning med Mattilsynet i spissen går med ryggen inn i fremtiden når de i mangel på bedre økologisk forståelse velger å handtere sykdomsforløp hos en vill bestand etter egne erfaringsprinsipper hentet fra erfaring med tamme besetninger i kontrollerte omgivelser. Man forsøker å tilpasse naturen til menneskets behov, i stedet for å sørge for

villreinens habitater. Det er rovdyrenes ”oppgave” i et økologisk system å ta ut svake/syke dyr. Deres naturlige egenskaper gjør dem bedre i stand til å finne disse svake dyrene, enn oss mennesker. (Den første simlen som ble liggende igjen etter helikopterjaging i Nordfjella, ville aldri fått leve så lenge med sykdommen om de naturlige rovdirene var til stede.) Rovdyr som naturlig vandrer inn i nasjonalparkene, bør få lov til det og fredes der. Å gjenskape økologisk balanse er selvfølgelig ikke noe som kan gjøres over natten, men må sees på i et lengre perspektiv. Ordinær jakt må derfor tillates foreløpig, for å holde antallet villrein på et nivå der det er næring nok til dem. Jakt må selvfølgelig underlegges strenge regler som kan bidra til å skape en genetisk sterk og derved levedyktig bestand, på lang sikt. Nødvendige prøver må tas av alle felte dyr, også på sikt. Klinisk syke dyr og klinisk mistenkelige dyr må tas ut. NMF mener rovdyr er en stor del av en naturlig løsning på problemet, rovdyr på Hardangervidda er derimot ikke forenelig med sau på beite. Beitebruk i Hardangervidda nasjonalpark er av økologiske hensyn problematisk på flere områder. Sau/småfe på beite i Hardangervidda Nasjonalpark er jo også en type menneskelig påvirkning som bør kunne avvikles uten større problemer. Vi har ikke behov for ”Høyfjellslam”, og det er godt om tilgjengelige beiteområder i Norge hvor ikke buskapen medfører dramatiske konsekvenser for en truet villreinbestand og faunaen i en hel nasjonalpark. Det fjerner

også problemet med salt og foringsplasser, som man vet øker smitterisikoen blant villrein. NMF kan være villige til å diskutere unntak for mindre og lokalt tilhørende besetninger, hvor for/saltslikkesteiner er plassert utenfor villreinområdet, noe som også vil begrense sauens bruk av hele Nasjonalparken. Også Universitetet i Bergen mener omfattende sauebeiting er en fare for hele økosystemet i fjellet: «*Sauen beiter på mange av de same plantene som lemen og andre smågnagere lever av. (...) Dermed kan det bli matmangel (...) Dersom det blir prova at for sterk sauebeiting i fjellet er grunnen til at dei gode smågnagaråra uteblir, er det dramatisk. Mykje av dyrelivet i høgfjellet i Noreg er tilpassa sykliske svingningar i smågnagarbestandane. Til dømes har snøugla, fjellåken, fjelljoen og fjellreven store problem med å klara seg utan gode smågnagarår. Indirekte gir dette òg negative verknader for mellom anna rypa og vadefuglane i høgfjellet.*» - Sitat slutt. Hele økosystemet hvor villreinen er en viktig del må ivaretas og i dette hører ikke sau og andre domestiserte beitedyr hjemme. Allerede i 2003 gikk en av våre fremste biologer – Professor ved institutt for biovitenskap, Universitetet i Bergen, Harald Kryvi – ut med en artikkel om forholdene i Hardangervidda Nasjonalpark. Han karakteriserte nasjonalparken som “*et høytliggende landbruksområde, i hovedsak lagt til rette for å glede sau, jegere, turister og fiskere.*” Han skriver videre at Norge

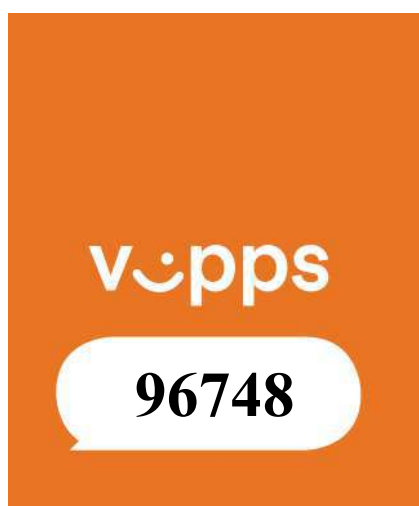
faktisk ikke har avsatt et eneste område med et helhetlig økosystem som inkluderer også store rovdyr. I 2015 var Prof. Kryvi sammen med professorene Nils Chr. Stenseth og Dag O. Hessen fra Universitetet i Oslo drivkraften bak “biologoppropet”, som flere hundre biologer i Norge og Sverige signerte. Oppropet uttrykte dyp bekymring for fremtiden til de store norske rovdirene og fremholdt viktigheten av at Norge snarest kommer i gang med å sikre arealer med intakte økosystemer, med minst mulig menneskelig påvirkning. Å gjenoppbygge økosystemer med alle dens arter – inkludert topp-predatorer – er blant hovedstrategiene for å imøtegå naturkrisen. Dette ble stadfestet av FNs naturpanel (2019), er et av 13 tiltak anbefalt av 15 000 miljøforskere i Bioscience (2017) og ble gjentatt som en av de tre viktigste strategiene mot naturkrisen i den FN-støttede Chatham House-rapporten «Food system impacts on biodiversity loss» (2021). Det er ingen vitenskapelig tvil om at naturlig hjemmehørende arter, herunder topp-predatorer, har en udiskutabel positiv effekt på økosystemene de hører hjemme i. NMF mener norsk naturforvaltning med Mattilsynet i spissen går med ryggen inn i fremtiden når de i mangel på bedre økologisk forståelse velger å handtere sykdomsforløp hos en vill bestand etter egne erfaringsprinsipper hentet fra erfaring med tamme besetninger i kontrollerte omgivelser. Man forsøker å tilpasse naturen til menneskets behov, i stedet for å sørge for

at vi mennesker må tilpasse oss den naturen vi er totalt avhengige av.

Mattilsynet argumenterer også for at ekstraordinær jakt blir nødvendig og nok en gang agerer Mattilsynet som bøddel ovenfor norsk natur. De trekker frem bruk av helikopter som et effektivt middel og ser tydeligvis ingen grunn for å respektere forvaltningens jakttider. Dette er jakttider som er satt for å ivareta dyrene best mulig og for å ikke påføre dyrene unødig lidelse og belastning i forhold til dyrenes naturlige livssykluser igjennom året. De åpner for at den statlige jakten kan foregå på ulike tider av året, på bukk også om våren og forsommeren, helt uten å ta hensyn til at både bukene og ikke minst simlene på dette tidspunktet er på sitt svakeste etter en ofte hard vinter og ikke minst at kalving kan foregå i hele perioden.

Her bør man også merke seg at simler som stresses, jages og forstyrres vesentlig fort kan komme til å kaste (abortere) kalvene før tiden er inne. Den statlige jakten i Nordfjella står også for mange som en fadese og prosessen var med rette utsatt for kraftig kritikk og flere politianmeldelser for lovbrudd mot både viltlov og dyrevelferdslov. Noe som også ble underbygget av de skutte dyrenes helsetilstand etter å ha blitt jaget rundt med motoriserte farkoster i ukesvis midt i sin mest sårbare periode. NMF er av den klare oppfatning av at nedslakting av størstedelen av villreinbestanden på Hardangervidda er definitivt feil løsning på problematikken rundt CWD og mener man har alt å vinne på å basere motstand og mulig bekjempelse av CWD på økologiske prinsipper og støtte opp og om mulig hjelpe «naturens gang» heller en å nok en gang lade geværet når noe uforutsett skjer i naturen.

Løsningen på CWD i Norge ligger i å gjenoppbygge naturlige økosystemer, i tråd med anbefalinger fra både norske og internasjonale eksperter på natur og økosystemer. Som et ledd i denne prosessen må også menneskelig påvirkning i nasjonalparken begrenses som et ledd i å sikre villrein-stammen naturlige forhold og gjøre det mulig for bestanden å gjenoppta sin naturlige livsstil og vandringsmønster igjen, sammen med et intakt økosystem.

Jerven - sjarmør i pels...

Jeg synes det første! Og jo mer jeg lærer om den, jo gladere blir jeg for at den finnes i norsk natur. Jerven er vårt største mårdyr og en sjarmerende tøffing. Den lever i fjellet, på tundraen og i nordlige skogsområder. En voksen jerv er ca. 1 meter lang og kan bli opptil 20 kg. Disse målene gjør jerven til det minste av "de fire store". Men selv om den er relativt liten er den i stand til å drepe byttedyr som er vesentlig større enn den selv, for eksempel rein.

Fra før er det kjent at jerven først og fremst finnes i områder med vill- og tam rein, som også er dens hovedføde i vinterhalvåret. Jerven blir ofte kalt "Nordens hyene" ettersom den er en typisk åtseleter. Jervens latinske navn derimot er *Gulo gulo* som betyr storeter. Dette gjenspeiler på mange måter forestillingen om at jerven er et blodtørstig dyr som kan spise ubegrensede matmengder. Opp gjennom tidene er det blitt laget mange eventyr om bjørn og ulv. Derimot finnes det få eventyr som omhandler jerven. Det skyldes nok at det mørke mårdyret med bustete hale, i gammel overtro, ble sett på som et mystisk dyr som stod i forbindelse med onde makter..... og onde dyr skulle man ikke avbilde ei heller nevnes ved navn.

Jerven kan utnytte mange forskjellige byttedyr og ikke minst rester fra de andre store rovdyrene sin fangst. Selv om jerven er så pass liten, kan den med sine kraftige kjever lett knuse og utnytte marginnholdet i selv de tykkeste bein i f.eks et elgkadaver og den kan uten vanskelighet spise frosset kjøtt.

Jerven er videre en typisk hamstrer og derfor dreper den ofte mer enn den spiser. Den bruker snøen som sin naturlige fruseboks. Den graver kort og greit byttet ned og lagrer overskuddsbyttet til senere bruk. Jerven lagrer ofte byttedyr i en snøfonn, et bekkedar, i myr eller en steinur. Den gode luktesansen gjør at jerven kan oppspore lagret kjøtt under dype snølag. Overskudd av mat i en kort periode utnytter derved jerven på en effektiv og smart måte.

Undersøkelser av jervens mageinnhold viser at rein kan utgjøre så mye som 80 prosent av næringsinntaket. På andre-plass kommer faktisk smågnagere. Jerven dreper dessverre også sau og bidrar derfor til den konflikten som er mellom beitenæringen og rovdirene. Kadaver med kraftige bitemerker i nakken kan være tegn på at jerv har vært der.

Hvordan jerven samspiller med de andre rovdyrene og hvilken betydning disse har for jerven sin utbredelse og antall er lite undersøkt. Men det er etter hvert mange som har observert at jerven dukker opp på kadaver som ulv, bjørn eller gaupe har drept. Gaupen og jerven befinner seg ofte i samme områder og det viser seg da at jerven drar stor nytte av gaupas åtsler. Dette medfører at jerven tar færre reinsdyr, samtidig som gaupa må felle bytte oftere. Gaupa ville ellers kunne vende tilbake til sitt bytte og følgelig være mett lengre. Dette er spesielt tydelig i tundralandskap der jerven lett finner gaupas bytte og omvendt i områder med tett skog/kratt.

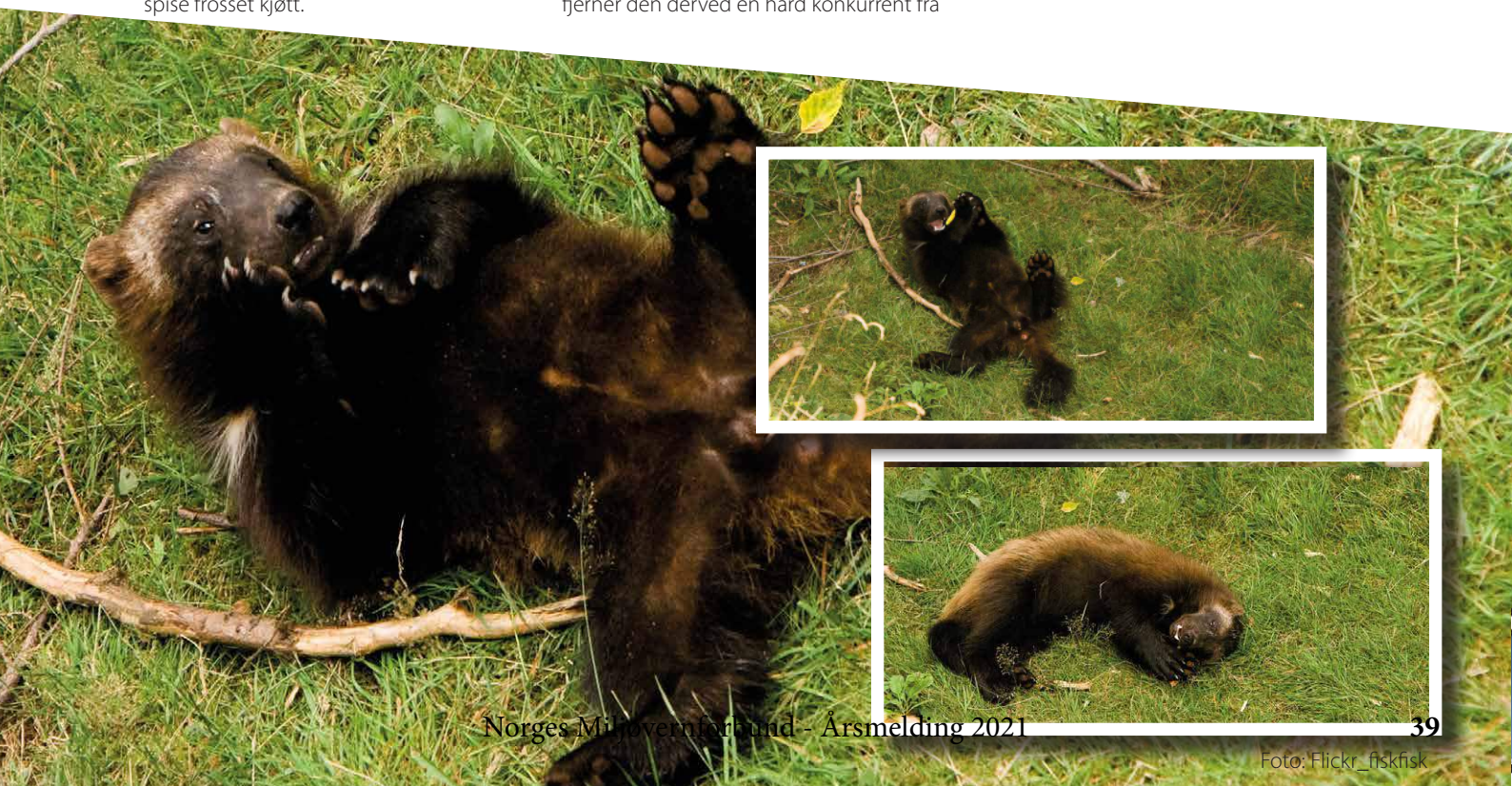
Men Fjellreven har også en spesiell og god nytte av jerven. Ettersom jerven tar rødrev, fjerner den derved en hard konkurrent fra

fjellrevens matfat. Den sørger på denne måten også for å opprettholde en naturlig avstand og balanse mellom de to revartene. Dessuten legger faktisk også jerven gjerne igjen noen rester fra sine måltid til fjellreven. Denne hjelpen til fjellreven er bare en viktig ting av alt det som er jervens rolle i et fungerende økosystem.

Jerven er oppført som sterkt truet på den nasjonale rødlisten og som truet på den globale lista. Men i Norge vil man politisk ha færre av dem.... Hovedbegrunnelsen er hensynet til bruken av utmarksbeite for sau og beskyttelse av den samiske reindriftnæringen. Stortinget har fastsatt presise bestandsmål for alle de fire store rovviltartene. For jerv er det fastsatt et bestandsmål på 39 årlige valpekull. "Dette bestandsmålet er verken et minimumsmål eller et maksimumsmål, som betyr at forvaltningen må innrettes slik at bestanden til en hver tid ligger nærmest mulig bestandsmålet."

En bestand i tre deler.

I Norge finnes jerv først og fremst i fjellområdene langs riksgrensa mot Sverige og Finland, fra Sør-Trøndelag og nordover. Det finnes en mindre bestand i sentrale fjellstrøk lengre sør i Norge. DNA-resultatene av innsamlet ekskrementer bekrefter tidligere antakelser fra Norsk institutt for naturforskning om at vi i Norge har tre delte bestander av jerv, som skiller seg genetisk fra hverandre.

...eller bør den ~~MYRDES~~ allerede i hiet?

Det er en nordlig bestand i Troms, Finnmark og Nord-Finland, en sørlig bestand i Sør-Norge vest for Østerdalen, og en østlig bestand nord og øst for Østerdalen. I dag er det relativt liten utveksling av individer mellom bestandene av jerv i Norge, men bestandene har de siste årene vokst mer sammen.

Parring og drektighet

Parringstiden om våren og sommeren er eneste tiden på året at hann- og hunnjerv omgås. Hannen oppsøker ofte hi allerede i april for å sjekke om hunnen er parringsvillig. Jervens totale drektighetstid er hele ti måneder. Etter befruktningen blir egget liggende i dvale. Først ved årsskiftet fester egget seg til livmora og utvikles videre. Ungene fødes i februar - mars, så den effektive drektighetstiden er 30-40 dager. Fenomenet kalles "forsinket implantasjon".

Unger og oppvekst

Fødestua er en grop som tispa har gravd ut i en dyp snøfonn, gjerne i nærheten av en storsteinet ur. Fra gropa graves ganger til matforråd, toalett og ofte til selve ura. Hiet kan derfor bestå av et omfattende gangsystem. Bli tispa forstyrret, kan hun flytte med seg ungene til et nytt hi. Er matforrådet godt, kan hun holde seg i hiet i mange uker, men ofte forlater hun hiet om nettene for å jakte og oppsøke gamle matlagre.

Tallet på unger varierer. Ungekullet kan bestå av 1-4 unger, men to er mest vanlig. Ungene utvikles raskt. Ved fødselen veier ungene bare 100 gram og er helt hvite. I april/mai ligner de en voksen jerv av utseende, veier rundt tre kilo og har begynt å leke utenfor hiåpningen. Allerede 6-7 måneder gamle er ungene uavhengige av mora. Dødeligheten blant ung jerv er stor. De blir sjelden godtatt i aktivitetsområdene til eldre jerv og må derfor vandre ut for å etablere seg i nye områder.

.... bør den myrdes allerede i hiet?

Jakt og forvaltningsmessige "uttak".... Etter "uttak" av tisper og/eller valper fra 7 hi var det registrert 63 ynglinger av jerv i Norge før beitesesongen 2020. Av den grunn ble det gitt tillatelse til felling av 140 dyr i den kommende lisensfellingsperioden. 74 jerver ble felt. Det er lisensfelling som skal være den normale fellingsformen for å redusere skade som jerv påfører husdyr og tamrein.

Jakt på jerv har ikke vist seg å være spesielt effektiv. En grunn kan være jervens levevis, en annen, når på året jakten foregår. Men det synes også som om jakten har mindre "status" blant jegere og at det er større interesse og mer prestisje ved jakt på andre arter eller andre jaktformer. Jeg tror dette kan være en tungtveiende årsak. Og, selv om jervebestanden har økt de siste årene, ser vi ikke samme utvikling i dokumenterte og erstattede tap forårsaket av jerven på landsbasis. Utviklingen her har vært stabil eller nedadgående. **Det siste anslaget over antall jerv, var på i underkant av 400 individer (2020) – 74 ble skutt i lisensfelling 2020/2021. 16 jervevalper ble drept..... de siste ved såkalte "ekstraordinære – hiuttak".**

Miljødirektoratet hevder at "ekstraordinære uttak" av jerv var nødvendig for å redusere skade på husdyr og tamrein. Begrunnelsen er at jervebestanden ligger over Stortingets målsetting og at jakt/ lisensfelling ikke er effektiv nok. Uttakene gjennomføres av Statens naturoppsyn (SNO). Parallelt foretar de også bestandsregistrering.

Hva er så disse "ekstraordinære uttakene" eller "hiuttakene" om man vil? Kort og brutalt fortalt betyr det å lokalisere jervehi med unger og avlive/drepe både mor og unger. Det tas også ut jerv ekstraordinært ved bruk av helikopter og snøscooter.

Norges Miljøvernforbund finner denne formen for "bestandsregulering" både umoralsk/uetisk og grusom. Jervemor og ungene hennes bør ubetinget få være i fred. Dyr skal heller ikke måtte løpe for livet og presses til det ytterste i frykt for

mennesket med "maskiner". Normal jakt bør være det eneste tillatte og også da skal jerven avlives på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Jerven har egenverdi, den er et viktig åtseldyr og den skal være tilstede i sitt naturlige leveområde og er da en del av den økologiske balansen. Jerven er dessuten et sjeldent og svært spennende dyr, som er en opplevelse å få se for mennesker som finner glede i naturen.

Forvaltningen hevder på sin side at i perioden mars-mai, vil uttak av dyr fra ynglehi være den mest målrettede og presise formen for uttak i forhold til målsettingen om skadereduksjon i det gjeldende området. Dette fordi man da med sikkerhet tar ut dyr som har fast tilhold i området. Det innrømmes samtidig at "denne formen for uttak har en del etiske utfordringer".

Siste tall jeg besitter er fra 2021. Det var da registrert 53 valpekull av jerv i Norge. I 7 av disse hiene er tispa og valpene tatt ut og drept. Totalt ble det avlivet 16 små jerveunger på "ekstraordinære uttak" denne vinteren og våren.

Stopp drap av jervemor og ungene hennes – ikke aksepter "ekstraordinære" uttak!

Når sauen lider på utmarksbeite

Situasjonen med å få slagbjørn inn på utmarksbeite med sau er ikke bra. Sau og lam blir drept med store lidelser. I en slik situasjon er en rask felling av bjørnen det beste, så lenge man vet hvilket dyr man jakter på. Av de over 100 000 sau (Noen tusen i Troms) som forsvinner på utmarksbeite her til lands hvert år, er det kun en mindre del som blir tatt av rovdyr. Dette innrømmer også Mattilsynet i sine rapporter. Mesteparten av de sau og lam som forsvinner blir drept av andre årsaker. Reven dreper fortsatt lam. Med 2-delt forvaltning og bestandskartlegging ned på individnivå har beitenæringen det beste utgangspunktet. Mere gjeting ville uansett bidratt til mindre tap. Garantert.

De observasjoner man har gjort av bjørn den siste tiden må aksepteres som observasjoner av norsk fauna i vekst. Gledelig! Foto: Norges Miljøvernforbund.

I de siste ukene har det vært hektisk aktivitet blant bønder, rovdyrforvaltning og ordførere. Flere sau hadde blitt ihjelslått av flere bjørner i Bardu kommune. I fjor ble det tatt ca. 170 sau, der av ei binne med unger. I årets sak var det spesielt siden det var snakk om flere voksne bjørner. Bardu ligger forøvrig relativt langt utenfor det såkalte kjerneområdet for bjørn i

Målselv kommune. Hva som har skjedd med tanke på bjørnens tilstedeværelse utenfor kjerneområdet vites ikke. Det er jo en kjent sak at svenske reineiere har drevet med aktiv skremming av bjørn med luftkanoner i Dividalen. Hva mer har skjedd? Etter mange års forskning er det ikke funnet noe ekstra med bjørn utenfor kjerneområdet.

2-delt forvaltning

Stortinget vedtok i 2011 at fremtidig forvaltning av rovdyr skulle skje med 2-delt forvaltning. Forvaltningen delte Norge i beiteprioriterte og rovdyrprioriterte områder. Faktisk kom forslaget noen år tidligere fra Norges Miljøvernforbund v/undertegnede.

Under bestandsnivå

Statsforvalteren i Troms og Finnmark ga 09.06.21 fellingstillatelse på to bjørn i Bardu, Troms, etter at noen få sau var tatt. NMF mener det er en svært lav terskel for jakt på brunbjørn som både er sterkt truet i norsk fauna og der bestandsmålet ligger i dag under det nasjonale bestandsmålet både nasjonalt og regionalt. I Troms og Finnmark er bestandsmålet satt til 6 (6 årlige ynglinger) I 2020 var det under halvparten. Vi har et ansvar til å ta vare på bjørnen. Vi kan ikke stole på innvandring fra Sverige. Miljøvernforbundet påklaget vedtaket.

Bestandskartlegging

Rovdata driver kartlegging av bjørn ved hjelp av DNA-analyser og over mange år har man fått oversikten over bestanden av bjørn i Norge. I Troms var det i flg. Rovdata 7 individer før de 2 bjørnene i Bardu ble skutt.

Politisk hylekor

Som forventet stormet både ordfører Toralf Heimdal, stortingspolitiker Sandra Borch og Statsråd Bollestad fram i saken. Her var det snakk om en feilslått bjørneforvaltning. Her var det altfor mye bjørn. Hvor da? Vi må stole på Rovdata.

Udokumenterte rovdyr kan ikke medregnes i forvaltningen! Sannsynligvis var det årets stortingsvalg som trigget?

Andre dødsårsaker

Mesteparten av sau og lam på utmarksbeite i Norge blir drept av sykdom, flått, dyr som går seg fast, blir tatt av løshunder og rev. Reven tar faktisk lam. **NMF forventer like stort engasjement hos både bønder, forvaltning og politikere i fremtiden når det gjelder de dyrelidelsene ingen tør å snakke om: Ikke-rovdyrrelaterte-dødsfall hos sau og lam på utmarksbeite.**

SNO har en teori:

Fortsatt usikkert hvilken bjørn det er gitt skadefellingstillatelse på

UVISST: Det jobbes ennå med å identifisere bjørnen som har tatt sau i Bardu. ILLUSTRASJONSFOTO: PER LÖCH

BARDU: To uker før sauen ble tatt i Bardu, ble en ung hannbjørn observert på samme området. Det finnes ingen bevis som tilsier det er samme bjørn, men Statens naturoppsyn utelukker ikke det.

Publisert: 11.06.2021 kl 07:00

Faksimile fra Nye-Troms 11.06.21.

Nå er det på tide å rydde opp i bjørneforvaltningen

Frykter at hele seks slagbjørner har vært på ferde

Faksimile fra Nye-Troms 24.06.21.

VARLETT: Et uventet resultat etter Bardu-dramaet: Toralf Heimdal. Her mener forhåpentligvis at det er ikke en helt klar årsak til det.

BARDU: De gjeldende bjørnedramaet i Indre Troms sender sjokkbølger inn i sauehæringa. Nå frykter ordfører Toralf Heimdal i Bardu at det kan være så mange som seks bjørner som har angrepet sau i de tre kommunene i Bardu. Saken er nå i behandling.

Faksimile fra Nye-Troms 22.06.21.

Er ulvebestanden i Norge gjenstand for faktisk naturforvaltning eller en bevisst strategi for utryddelse?

Foto: Kasper Høglund.

Få om noen dyr i norsk natur har vært gjenstand for så stor oppmerksomhet som ulven. Frontene mellom motstandere og forkjempere for ulv er steile og begge sider står hardt på sitt.

For å dempe dette har Norske myndigheter gjort en rekke grep. Deriblant har man opprettet «ulvesoner» hvor det er vedtatt at man skal ha ulv. Man har også vedtatt et absolutt minimum av hvor mange ulver vi skal ha i landet og hvor mange ynglinger vi skal ha som et minimum. Norge har også tilknyttet seg og implementert internasjonale konvensjoner for bevaring av

naturmangfold. Alt dette høres jo egentlig bra ut, Norge har kontroll og fører en «streng men rettferdig rovdyrpolitikk». *Eller?*

Hva nå?

Det er nå tid for det årlige uttaket av ulv, og bønder og ulvemotstandere har jobbet iherdig for å fremme sitt rovdyrfiendtlige syn.

Desverre har de vunnet frem så langt: 59 ulver skal skytes i vinterens lisensjakt, og med det har man faktisk vedtatt å skyte flere ulver enn det som var registrert som helnorske i statusrapporten for ulv. Ser man på det totale antallet ulv vi deler med Sverige skal man

skyte over halvparten av totalen. Man ser altså helt bort ifra at ulven er en rødlistet art, som med dagens bestand bare har knapt 50% sjanse for å overleve som art i Norge.

Til tross for at Norge har implementert Bernkonvensjonen i lovverket vårt, virker det som man ikke følger den opp i praksis. Naturmangfoldloven sier at vi skal ha egne levedyktige stammer av ulv i Norge. Det har vi ikke, og med den politikken som føres nå er vi ikke i nærheten av å oppnå de internasjonale forpliktelsene Norge har skrevet under på. Dette kan vi ikke akseptere, og vi krever nå at politikerne følger opp våre forpliktelser om et levedyktig artsmangfold i Norge. Ulven er en del av vårt økosystem, og er viktig for å regulere hjorteviltstammene. Det verste, og mest uakseptable med dette er at 28 av de 59 ulvene som skal drepes skal skytes inne i ulvesonen. Dette er ulver som gjør minimalt med skade på husdyr, og som befinner seg der som stortinget har bestemt at de skal leve. Ulvesonen dekker bare 5% av Norges landareal, og all ulv som befinner seg utenfor sonen er fritt vilt for jakt. Derfor må vi som et minimum kunne forlange at ulvene som lever i ulvesonen skal få leve i fred. Vinterens planlagte jakt kan knapt kalles noe annet enn et forsøk på å utrydde ulven fra norsk fauna! Ulvebestanden i Norge har de siste tiårene sakte bygget seg opp fra kun et fåtall individer og noen deler av

forpliktelser om et levedyktig arts mangfold i Norge.

Ulven er en del av vårt økosystem, og er viktig for å regulere hjorteviltstammene. Det verste, og mest uakseptable med dette er at 28 av de 59 ulvene som skal drepes skal skytes inne i ulvesonen. Dette er ulver som gjør minimalt med skade på husdyr, og som befinner seg der som stortinget har bestemt at de skal leve.

Ulvesonen dekker bare 5% av Norges landareal, og all ulv som befinner seg utenfor sonen er fritt vilt for jakt. Derfor må vi som et minimum kunne forlange at ulvene som lever i ulvesonen skal få leve i fred.

Vinterens planlagte jakt kan knapt kalles noe annet enn et forsøk på å utrydde ulven fra norsk fauna!

Ulvebestanden i Norge har de siste tiårene sakte bygget seg opp fra kun et fåtall individer og noen deler av bestanden har hatt en uønsket grad av innavl.

Flere av flokkene som nå er vedtatt drept er nettopp de flokkene som er i genetisk best forfatning og således svært viktige for en fortsatt frisk og sykdomsfri ulvebestand.

Dette er ikke første gangen genetisk viktige dyr prioriteres å få avlivet. Nye og genetisk viktige individer har en lei tendens til å forsvinne, enten som følge av hastevedtak og utskytning i

Norsk naturforvaltnings navn eller som offer for «shoot-shovel and shut up» hvor dyrene bare forsvinner sporløst. Det er nesten som man kan undre seg om summen av dette bevist regisseres for å svekke bestanden mest mulig. Slik kan vi ikke ha det. Vi trenger en naturforvaltning vi kan stole på i Norge, som ser på naturen som en helhet, først og fremst for naturens skyld. En naturforvaltning som først og fremst forsøker å tilfredsstille menneskelige behov, næringsliv og sterke lobbyister er dømt til å mislykkes. Og den store taperen til slutt er mennesket, som til syvende og sist er totalt avhengig av et fungerende og helhetlig økosystem.

I et helhetlig økosystem hører både ulven og de andrerovdyrene våre hjemme!

Ulven hører til i norsk fauna. Foto: Arnfinn Nilsen.

Nye trusler for villreinen

Norge er det eneste landet i Europa som har store og intakte stammer av villrein. Det er derfor **en norsk ansvarsart** som vi har et internasjonalt ansvar med å forvalte, men i den tidsalder der vi absolutt burde hatt kunnskap om artsmangfold og bærekraft ssettes nettepp disse verdiene under ekstra press. Mye av dette skyldes grådighet og kunnskapsresistens.

Villreinen er avhengig av store leveområder der den ofte vandrer over lange avstander for å finne mat. Det er disse viktige leveområdene som stadig skrumper inn og blir mindre, noe som fører til både stress og også overbeite på de viktigste beiteplassene. Mye av dette skyldes økt menneskelig aktivitet, turløyper og ikke minst hyttebygging og annen arealbruk. Vi ser ofte at de kommunene som sitter på hver sin side av et villreinområde stadig lager nye reguleringsplaner som griper inn i villreinens domene. Ofte tenker de at dette tiltaket ikke betyr så mye, men det er summen av slike tiltak, små eller store, som hver på sin måte spiser seg inn og krymper de viktige leveområdene.

I tillegg så har vi fått et tilfelle av skrantesyke CWD på Hardangervidda, og myndighetene ønsker å skyte ned en stor del av bestanden, og ta ut alle store bukker. For villreien er dette en katastrofe. Uten store bukker så øker presset på de sentrale beiteområdene, og det er gjerne de store bukkene som graver frem maten gjennom vinteren.

Vi må også huske på at samtlige dyr i Nordfjella Sone 1 ble slaktet pga CWD og skulle gjeninnføres i området etter noen års brakklegging. Det mest sannsynlige stedet å hente villrein for å gjenoppbygge Nordfjella-stammen var akkurat Hardangervidda, som har den mest mulig like genetiske sammensetningen som den opprinnelige Nordfjella-stammen.

De fleste populasjoner lever til enhver tid med noen få individer som har en eller annen sykdom. Det som er trist er at vi i flere av villreinområdene også har fjernet alle store rovdyr, og det meste av forvaltning gjøres av jegere som har helt andre kriterier enn å ta ut syke og svake dyr.

Vi mennesker har det med å tro vi kan forvalte naturen bedre enn naturen. Uansett hvor mye vi prøver så lager vi som oftes flere problemer enn vi løser.

For villreinens fremtid i Norge brenner det virkelig et blått lys.

Villrein fra Sirdal/Setesdalsheiene er den stammen som grenser inn mot og som ligger på sørsiden av Hardangervidda. Vinterstid bruker bukkene mye de nordlige områdene mot Hardangervidda, mens simlene samler seg i de sørlige områdene av Sirdal/Setesdalsheiene. Det er samtidig også her vi finner Tonstad vindkraftverk og det nå ulovlig bygde Buheii vindkraftverk i Kvinesdal kommune.

Foto: Arnfinn Nilsen

Vindkraft

Klimabelastning og miljøverging. Koster store mengder CO₂ å produsere, frakte til Norge og omfattende anleggsarbeid. Naturinngrep i skog og myr frigjør store mengder CO₂ til atmosfæren, og ødelagte arealer hindrer naturen å binde mer CO₂ fra atmosfæren. En trussel for miljøet og biomangfoldet.

Vindkraft blir bygget ut i stor skala i Norge. Den blir fremstilt som «fornybar energi».

FORDELER

- Ingen

ULEMPER

- Frigjøring av CO₂ gjennom drenering av myr og hogging av skog.
- Alle klimakostnader CO₂ belaster atmosfæren før de får produsert så mye som en eneste kilowatt.
- Store mengder med metallbruk i ledningssystemer fra enhetene til trafostasjoner.
- Store mengder bruk av sjeldne jordmetaller som påfører mennesker og miljø store belastninger.

- Tap av biologisk mangfold.
- Dreping av insekter og fugler.
- Massiv transport av deler på sjø (CO₂ og metanutslipp) og i forbindelse med anleggsarbeid og montering av vindkraftanleggene.
- Ustabil strømforsyning, 70% av tiden produserer ikke vindturbinene optimalt, og må backes opp av vannkraft i Norge.
- Stor forurensingsfare fra havarete vindturbiner, lekkasje av hydraulikkolje i naturen.
- Støyforurensing til omgivelsene
- Infralyd/lavfrekvent lyd som skaper helsefare for dyr og mennesker på land og hav.

- Krever omfattende oppgraderinger av linjenett og trafostasjoner, men får omtrent kostnadsfri tilknytning. Strømkundene, private og industrien betaler kostnadene ved dette.

STATUS

- Vindkraft har tilskudd via grønne serifikater/el-sertifikater og en rekke skatte og avgiftsformer som bl.a vannkraft må betale.

VINDKRAFT

Jordvarme og sjøvarme

Varmelagring og energiutnyttelse fra jordvarme og sjøvarme er en metode der det tas varme ut fra ett sted og overfører det til en utveksling til vann i en varmepumpe, hvor det varme vannet distribueres til f.eks varmtvannstanker og varme i gulv etc. Solfangere kan ta opp varme som videre kan varme opp vann.

Varmepumpe sjø. Vann/vann. Sjøen fryser aldri, og har et enormt varmpotensiale, som kan utnyttes opp til 90% effektivt. Sammenlignet med luft, har vann 10 000 ganger større energitetthet.

Vi vet at en luft til luft varmepumpe kan fungere ned til -30 C, og da er det lett å forstå at en fjord kan ha et stort varmpotensiale. Med tanke på at havtemperaturen stiger, vil en varmepumpe i sjø være et positivt bidrag til nedkjøling. Når det er varmt, kan det relativt kalde sjøvannet brukes til kjøling.

En investering på 25% elektrisitet vil gi 75% effekt. I gjennomsnitt bruker vi omlag 50% av elektrisiteten til oppvarming. Dette kan

erstattes av varmepumper jord/sjø. Det betyr at det kan frigjøres 50% av elektrisiteten til andre formål (Lading av elbiler osv.), uten å bygge ut mer elproduksjon.

FORDELER

- Varme fra omgivelsene erstatter elektrisitet og frigjør dette til andre formål.
- Liten innflytelse på natur, få inngrep. Jordvarme trenger et borehull, sjøvarme trenger rør ut i sjøen.
- God energiberedskap. Ved strømstans, kan anlegget levere varme fortsatt, men liten innsatsfaktor på backup for å drive varmepumpen. Lave driftskostnader.

ULEMPER

- Høy investeringskostnad pr. enhet for boring av energi-brønner avhengig av distanse til ønsket varme.

STATUS

Støtteordning for private, ingen utstrakt satsing i det offentlige, bedrifter eller storskala energiproduksjon.

Eks: <http://fiordvarme.no>

Vannkraft oppgradering

Oppgradering av eksisterende vannkraftverk har større potensiale enn vindkraftutbygginger. Samtidig krever de færre inngrep og turbiner og annet materiell har mye mindre CO₂ kostnader enn en vindturbin før de kan begynne å produsere, og anlegget har betydelig lengre produksjonstid enn vindkraft.

Gjennomsnittsalder på vannkraftverk i Norge er ca. 50 år. En oppgradering av eksisterende vannkraftverk vil ikke føre til nye naturødeleggelser. Vassdragsloven sier at eksisterende konsesjoner kan endres dersom det fører til en bedre tilstand for natur og fisk i det gjeldende vassdraget. Det betyr at en oppgradering vil være bedre for natur og miljø.

En oppgradering av vannkraftverkene vil kunne gi opp til 30% bedre effektivitet på kraftverkene.

Potensialet i en oppgradering ligger på 22-30 TWh. (Kilde: NTNU)

FORDELER

- Liten belastning på natur.
- Natur og miljø får bedre betingelser, bedre betingelser for fiskevandring, lavere fiskedød.
- Eksisterende anlegg kan ved oppgradering erstatte all gjennomført og planlagt vindkraft.

ULEMPER

- Få og små naturinngrep, endring av rørgater.

STATUS

Ingen støtteordninger/grønne sertifikater for denne energiløsningen. Grunnrenteskatten slår inn på oppgradering av små kraftverk når kapasiteten overstiger 10 MWh. Mangel på støtteordninger hindrer utviklingen på oppgradering.

...OG ALTERNATIVENE

Av Anders Løberg

Geotermisk elproduksjon

Geotermisk elproduksjon kan erstatte atomkraft og kullkraftverk, gass og oljekraftverk, samt dieselgeneratorer flere ganger på verdensbasis.

Geotermisk elektrisitet produseres bl.a på Island, i USA, som er største produsent, Indonesia og Filippinene. Ved å bruke boreteknologi for å nå dyp på 10 000 m, kan man utnytte supervarmt vann som holder 375-500 grader C, med et trykk på 220 bar. En brønn kan dermed kunne erstatte et atomkraftverk eller kullkraftverk, uten CO₂-utslipp eller radioaktivt avfall.

FORDELER

- Liten belastning på naturareal, lite fysiske inngrep i naturen.
- Kan plasseres kompakt i etablerte industriområder.
- Ingen utslipp av CO₂ i driftsfasen. Ingen farlige utslipp, kjemikalier etc.
- Kortreist strøm, dvs. lite tap i

ledningsnett fram til sluttbruker.

- God energiberedskap, lite sårbart for sabotasje. Stabil strøm (ikke avhengig av nedbør eller vind).
- Godt egnet som balansekraft. Enkelt å skru av/på.

ULEMPER

- Høy startkostnad ved boring av brønn. Risiko for ikke å nå fram til riktig temperatur. Pr. i dag problemer med endret geologi underveis, risiko for kollaps i borehull. Fare for mindre geofysiske rystelser ved dannelse av energibrønn.
- Lite offentlige støtteordninger for teknologi for geotermisk elektrisitet.

STATUS

- I Norge er det bevilget lite penger til forskning og utvikling. 24 millioner er bevilget over 4 år. (Ref: Nextdrill).
- Få storskalaprosjekter i Norge, ingen på el-produksjon. Norge har verdens beste kompetanse og teknologi på boring i ulike bergarter og dyp. Ref: Offshore-kompetanse i Nordsjøen.
- Norge samarbeider bl.a med Island på geotermisk elproduksjon.

<http://www.renewableenergyfocus.com/view/12469/drilling-10-000-m-deep-geothermal-wells/>
Senter for Geotermisk Energi-forskning, UiB <http://cgerno>

GEOTERMISK ENERGI

Geotermisk energiproduksjon, Island

Foto: Jesus Rodrigues Fernández, Flickr Creative Commons

Geotermisk energiproduksjon

Av Ivar Stefansson, doktorgradsstipendiat ved Matematisk institutt, Universitetet i Bergen

Geotermisk energiproduksjon foregår ved at man pumper opp vann som har tatt opp varmeenergi som er lagret i grunnfjellet. Det varme vannet kan utnyttes til direkte oppvarming av hus eller, hvis det holder høy nok temperatur, omdannes til elektrisitet ved hjelp av turbiner.

Det er i hovedsak to faktorer som avgjør hvor mye energi som produseres: Temperaturen og produksjonsraten. Temperaturen på vannet bestemmes av temperaturen på grunnfjellet det strømmer gjennom. Noen utvalgte steder, gjerne i vulkanske områder, finner vi svært høye temperaturer kun noen hundre meter under overflaten. I resten av verden vil temperaturen på denne dybden kun egne seg til oppvarming, mens man må omtrent 3 km ned om man ønsker å produsere elektrisitet.

Raten henger sammen med en egenskap ved selve grunnfjellet kalt permeabilitet, som beskriver hvor lett det er for vannet å strømme gjennom bergarten. I mange tilfeller vil vannet i svært liten grad strømme gjennom selve steinen, kun gjennom sprekker.

For å øke gjennomstrømningen kan man stimulere sprekkeene i såkalte forbedrede geotermiske systemer ved å pumpe inn vann. Innpumpingen gir trykk- og temperaturendringer som påvirker grunnfjellet og kan føre til små forskyvninger langs sprekkeene, som dermed utvider seg og får plass til mer vanngjennomstrømning.

Disse små forskyvningene kan forårsake jordskjelv som i noen tilfeller kan være merkbare også på overflaten. Det er derfor viktig å sørge for best mulig kontroll med denne typen stimulering.

Geotermisk energiproduksjon tilsvarer per i dag rundt 0,3 % av

jordens energiforbruk, men potensialet for videre utbygging er veldig stort. Overslagene varierer mye, men det finnes ressurser nok til at elektrisitet tilsvarende to til ti ganger verdens totale forbruk kan produseres med eksisterende teknologi. Legger man til direkte oppvarming av bygningsmasse, blir potensialet enda større.

I Norge er geotermisk energiproduksjon foreløpig begrenset til oppvarming fra grunne brønner ned til 300 meter via geotermiske varmpumper, og det foreligger heller ingen gode overslag for potensialet for utbygging.

Asian Development Bank Lahendong geothermal power plant, Manado, Indonesia

Den store tilgangen på vannkraft gjør at elektrisitet fra geotermisk energi sannsynligvis vil fortsette å utgjøre en ubetydelig del av elektrisitetsforsyningen i overskuelig framtid. Det går likevel an å se for seg et betydelig norsk bidrag til geotermisk energi, særlig gjennom eksport av petroleumssektorens ekspertise på boring, geologi og reservoarteknologi.

Geotermisk energi er blant de aller billigste formene for fornybar energi og er konkurransedyktig med fossile energikilder der forholdene er gunstige. En forklaring på den relativt beskjedne utbredelsen

er at en stor del av kostnadene påløper ved boring av brønnene. Man må investere betydelige beløp uten å være sikker på hvor mye energi som kan produseres, siden det som regel ikke vil finnes sikre tall for temperatur og permeabilitet. Denne risikoen kan kun bæres av store aktører, men kan forhåpentligvis reduseres etter hvert som vi øker kunnskapen om og erfaringen med geotermisk energiproduksjon.

Sammenlignet med andre former for fornybar energi har geotermisk energi to viktige fordeler. Den ene er at naturinngrepet på overflaten er svært begrenset.

Den andre er at produksjonen kan foregå uavhengig av eksterne faktorer som vær og vind. Dette gjør at geotermisk energi egner seg svært godt som et supplement til mer skiftende kilder som sol og vind.

Kilder og videre lesning:

The International Renewable Energy Agency, Geothermal Power Technology Brief, 2017.

The Intergovernmental Panel on Climate Change, Renewable Energy Sources and Climate Change Mitigation, 2011.

Geotermisk elektrisitet kan fase ut kullkraft og atomkraft.

Av Anders Løberg

Miljøvennlig energi fra jordens indre kan utnyttas til elektrisitet og varmeproduksjon nesten over alt. Geotermisk energi (jordvarme) er en fornybar energikilde, og har mange fordeler, blant annet en høy grad av tilgjengelighet og lave utslipp.

Ved å bruke boreteknologi for dyp på 10 000 m, kan man utnytte supervarmt vann som holder 375-500°C, med et trykk på 220 bar. En brønn kan dermed kunne erstatte et atomkraftverk eller kullkraftverk, uten CO₂-utslipp eller radioaktivt avfall.

Longyearbyen kan få sitt kullkraftverk faset ut med geotermisk elektrisitet.

Longyear Energiverk er et av Norges to kullkraftverk i drift og et såkalt kraftvarmeverk, som er i drift i Longyearbyen på Svalbard. Anlegget får kull fra Gruve 7 øst for tettstedet, og bruker om lag en tredjedel av de 80 000 tonn kull som årlig brytes i gruva.

Total effekt er maksimalt 28 MW, hvorav 12 MW til elektrisk kraftproduksjon og 16 MW til fjernvarme. Årsproduksjonen er 108 GWh (0,108 TWh), fordelt på 55 GWh kraft og 53 GWh fjernvarme.

I dag er det Longyear Energiverk, et kraftvarmeverk fra 1982, som sørger for 40 GWh kraft og 70 GWh fjernvarme i et anlegg som produserer mest strøm på Svalbard. Reservekraftanlegget består av diesellaggregater.

I tillegg produserer Barentsburg kullkraftverk, fra 1974, strøm og fjernvarme til bosettingen i Ba-

rentsburg. Også her er det diesellaggregat som gir reservestrøm.

Til sammen slipper kullkraftverkene ut rundt 200.000 tonn CO₂ årlig, i tillegg til rundt 1250 tonn SO₂.

Kullet som brukes er svært svovelholdig og særlig anlegget i Barentsburg skal være mindre energieffektivt og svært forurensende. Tidligere analyser av nærområdet viser økt konsentrasjon av både svovel og andre tungmetaller.

De er planer om å stenge kullkraftverket innen 2038, når det ikke er mer kull å utvinne.

Det har vært flere planer for å elektrifisere Svalbard, bl.a med gassledning fra Melkøya i Nord-Norge, i tillegg til en backupledning for strøm. Det har også vært lansert ulike alternativer for energiforsyning på Svalbard:

- å legge en strømkabel fra Finnmark
- en kombinasjonsløsning med vindkraft og gass
- en kombinasjonsløsning med solkraft og gass
- en kombinasjon med vind-, solkraft og hydrogen

- en kombinasjon med vind-, solkraft og batteri
- pellets
- gasskraft med og uten CO₂-fangst og lagring
- biokull
- en videreføring av dagens kullkraft med og uten CO₂-fangst og lagring

Geotermisk elektrisitet på Svalbard

En ny løsning er å lage et elektrisitetsverk basert på Geotermisk elproduksjon, ved på bore seg ned til varm jordskorpe som vil kunne koke vann og skape vanndamp for en dampturbin, basert på samme prinsipp som varme fra atomkraftverk og kullkraft eller gasskraftverk.

Svalbard har varme kilder, og kort vei til varm jordskorpe kan utnyttas til geotermisk elektrisitet, som på Island. Island er i dag ledende i Norden på denne teknologien, og har sin elproduksjon basert på varmeuttak fra varm jordskorpe.

Oljeplattformene kan levere elektrisitet til land

Norge samarbeider med Island for å utvikle boreteknologi for å kunne komme seg ned i dypet for å hente ut ren energi med lavt karbon-avtrykk og lite naturødeleggelser eller utslipp.

Brukte oljebrønner og feildrillede eller tomme brønner i Nordsjøen, kan brukes til elektrisk geotermisk produksjon. Det betyr at olje/gassplattformene kan brukes til å lage elektrisitet for eget bruk, og der overskuddet kan sendes med kraftlinjer til land. Potensialet er ubegrenset, og med flere brønner tilgjengelig, vil det aldri bli kapasitetsproblemer ved nedkjøling.

Utfasing av dieselaggregater i Indonesia

Det er utviklet lette borerigger, kalt SlimWell, som bruker 2 tom-mers bor. SlimWell-riggene brukes bl.a i et geotermisk elektrifiseringsprosjekt i Indonesia. Landet har ikke noe godt utbygget nasjonalt elektrisitetsnett. Strømproduksjonen foregår ved hjelp av dieselaggregater, lokalisert i små samfunn

Bilde oppe: Kullkraftverket i Longyearbyen, Svalbard.
Bilde nede: Geotermisk kraftverk Indonesia.

på ulike øyer. Ved å fase ut dieselaggregater som nå forsyner 140 millioner mennesker, er dette et bra klimaprojekt, sier forsker ved SINTEF, Odd-Geir Lademo.

Små borerigger gjør det rimeligere å bore, og mindre belastning på miljøet ved transport av boreriggene ut på boresitene. I Indonesia brukes beltevogner som kan kjøre på eksisterende veier for å få ut boreriggene.

Teknologiutviklingen på geotermisk energi er godt i gang

IRIS, SINTEF, UiS og NTNU har dannet «**Ekspertgruppe for geotermisk boring og utvikling**» (EGBU). Deres mål er å bidra til en bærekraftig utvikling innenfor bore- og brønnteknologi gjennom utvikling og utprøving av teknologi for både konvensjonell og dyp geotermisk energi.

Bore- og brønnteknologi er den primære muliggjørende teknologien for å utvikle anlegg for produksjon av geotermisk energi.

Bore- og brønnteknologi utgjør per i dag opp til 80 prosent av de totale investeringskostnader for geotermiske anlegg. Vår nasjonale olje- og gassklynge har et sterkt og globalt konkurransefortrinn innenfor dette fagfeltet.

EGBU skal bidra med ny teknologi og mer kostnadseffektive bore- og brønnløsninger og gjennom det gjøre geotermisk energi og tilhørende industri konkurransedyktige. Ekspertgruppen har tilgang til relevante laboratoriefasiliteter og fullskala anlegg for testing av nye bore- og brønnløsninger gjennom SINTEFs laboratorier og IRIS' Ullrigg bore- og brønnsenter.

Gruppen samarbeider med andre FoU-miljøer og industrien gjennom deltagelse i paraplyorganisasjonen Norwegian Centre for Geothermal Energy Research – CGER

Gruppen har deltakere fra ulike selskaper, som Equinor, Statnett, Atlas Copco Scoroc, Resonator, Norhard, Pen-Rock og Rock Energy. SINTEF er koordinator for prosjektet.

Norge har et samarbeid med Island om å kunne utnytte varme fra sjøbunnen der det allerede bobler kokende vann opp fra grunnen.

Geotermisk elproduksjon må fase ut kull som el-produksjonsmetode. Sverige og Frankrike skal være kullfrie innen 2022, Storbritannia innen 2025 og svært mange andre land innen 2030. Miljøvernforbundet mener at det absolutt er veien å gå å fase ut all kullkraft, og på sikt også atomkraft ved hjelp av dyp geotermisk boreteknologi.

Geotermisk varme på Oslo Lufthavn Gardermoen

Motortestområdet på Oslo Lufthavn krever oppvarming i vinterseongen for å holde overflaten isfri. Den totale varmebehovet til dette systemet er relativt lavt.

Når det kommer snø, gir behovet for smelting belastning på det lokale kraftnettet. Avinor ønsket å finne et alternativ til den elektriske kjelen for å nå klimamålet på en halvering av de lokale CO₂-utslippene fra 2012 til 2020.

Rock Energy og Båsum Boring sin løsning bruker varme fra dype energibrønner, og de lave og stabile driftskostnadene er også en stor fordel, i tillegg til svært liten plassbruk.

I november 2018 ble de to brønnene vellykket gjennomført og overlevert til klienten. Dette sparer oss for både energi- og snøpløger. Med tiden kan vi også redusere bruken av kjemikalier.

Testområde på Gardermoen. Foto: rockenergy.no

Norge har verdensledende kompetanse innen boreteknologi og boring, og teknologien for å utnytte dyp geotermisk energi til en av våre nasjonale konkurransefortrinn.

Dette prosjektet ble ansett å løse noen av utfordringene knyttet til utnyttelse av dyp geotermisk energi, både teknologisk og økonomisk. Innovasjon Norge var derfor av den oppfatning at det var viktig å gå inn i dette prosjektet både med hensyn til utvikling og investering.

På denne måten ønsker Rock Energy i samarbeid med Båsum Boring å bidra til å utvikle kunnskap og erfaring, og dermed dype geotermiske energier blir et lønnsomt, grønn energialternativ. I tillegg til å utvikle en bærekraftig norsk industri, ønsker selskapene at dette skal gå internasjonalt og bidra til det globale grønne skiftet.

Prosjektet var ferdig november 2018. Årlig varmeproduksjon: 300 Mwh. Dybde: 1500 meter. 2 brønner.

Kilde: Rock Energy

<https://rockenergy.no/projects/oslo-airport-gardermoen/>

Geotermisk konferanse i Indonesia

<http://iigce.com/>

Lenker:

<https://www.sintef.no/projectweb/egbu/>

<http://www.thinkgeoenergy.com/nextdrill/>

- *Fjordvarme fører ikke til ødeleggende naturinngrep, og er ikke farlig for dyr eller mennesker.*
- *Geotermisk elektrisitetsproduksjon (jordvarme) kan utnyttes, dersom det er politisk vilje til å satse på denne energiformen.*

Nå er det stort sett på prøvestadiet, men trenger sårt finansiering til utvikling og igangsetting av anlegg.

De grønne sertifikatene kunne heller vært brukt på denne energiformen, i stedet for ødeleggende vindkraft.

www.geotermisk.org

Mens vi venter på toget!

Nord-Norge er ikke tjent med en jernbane som raserer store naturområder på sin ferd mot Tromsø. Det finnes allerede en fullverdig jernbanelinje til Narvik via Kiruna i Sverige. Bruk den!

Det var stor betinget glede allerede hos Norges Miljøvernforbund da flertallet på Stortinget ba Regjeringen om å starte å utrede utbygging av Nord-Norgebanen. Nord-Norgebanen er nødvendig for frakt av bl.a gods til og fra Troms og

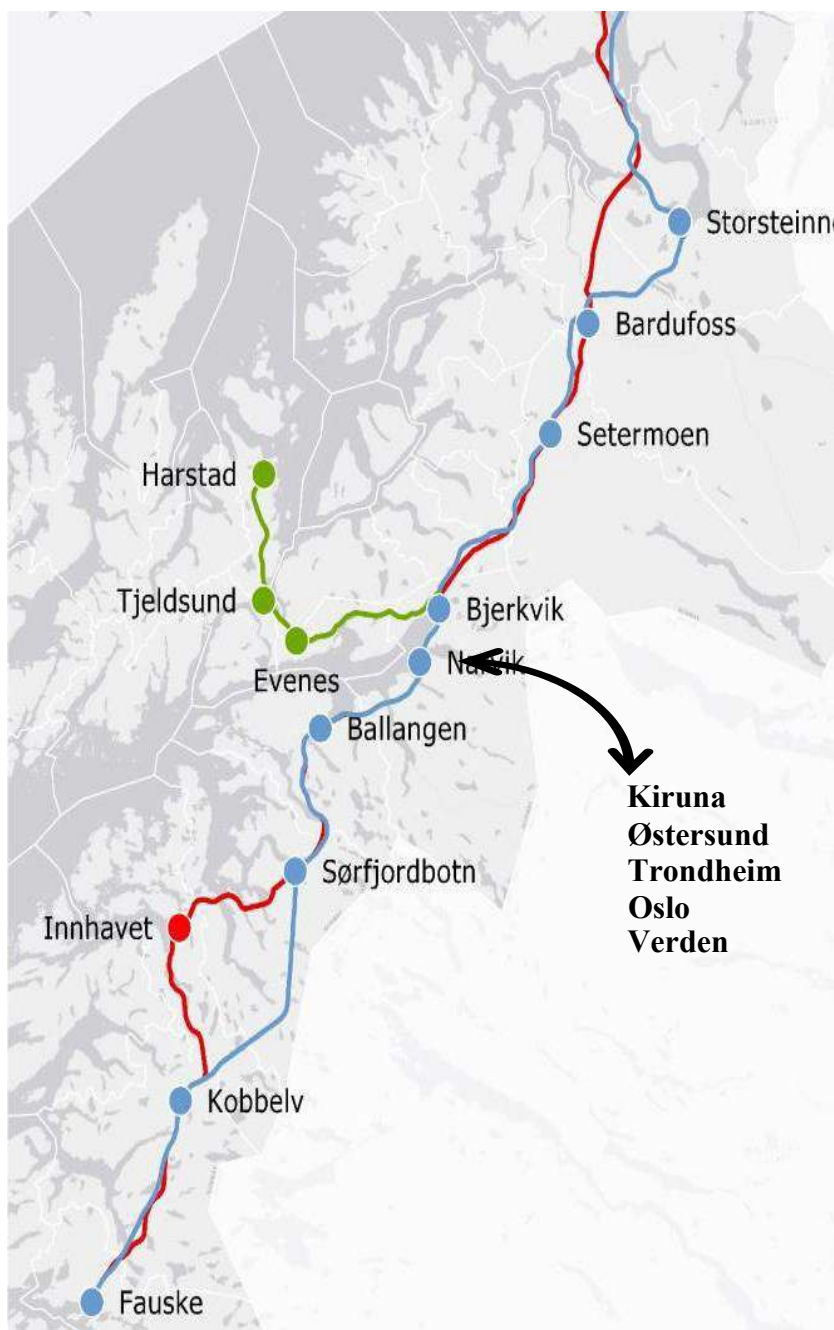
Finnmark. Nordøst for Tromsø, på fastlandet, er det etablert en såkalt Nasjonal havn for transport av gods i regionen. NMF mener at man allerede ved planlegging av havna burde ha en plan for Nord-Norgebanen. Dårlig planlegging?

Hovedtrekkene i NMFs syn på Nord-Norgebanen er at det ikke må jernbane mellom Fauske og Narvik. Strekningen består av mektig natur og en jernbane vil kreve enorme naturinngrep, noe som også vil medføre store kostnader. Vi har i dag flere jernbanelinjer (Ofofbanen-Malmbanen-Innlandsbanen) som går fra Narvik via Kiruna og Gällivare og videre sør- over Sverige med flere forbindelser til Norge og verden forøvrig.

Alt gods kan gå via Ofofbanen. Dobbeltspor på Ofofbanen bør prioriteres.

Raserer naturområder

Å etablere en ny forbindelse til Narvik fra Fauske er unødvendig og kostbart. For de turister som ønsker å reise strekningen Fauske-Narvik er turen med Nord-Norgeekspressen (buss) å anbefale. Turen inkluderer også en ferjetur via vakre Tysfjorden. I fremtiden vil også bussene og ferjene være elektrifisert eller drevet av en ikke fossil energikilde.

Reindrift

Den planlagte jernbane-traseen fra Fauske til Narvik vil gå via flere reindriffts-områder, noe som vil få store konsekvenser for disse.

Godsbåt

Godsbåten «MS Tege» gikk fram til 2013 mellom Bodø og Tromsø. Det jobbes idag for å gjenopprette godsrueten. Godsrueten vil kunne ta opptil 50 000 containere på ett år. Dette betyr 25 000 ærre trailere på veien mellom Bodø og Tromsø. er

Hvordan godsrueten evt. kan samkjøres med Nord-Norgebanen må utredes.

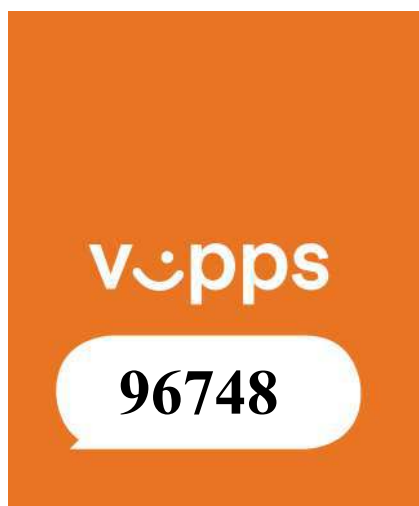
Elektrifisering

Etableres det en jernbane mellom Narvik og Tromsø, det naturlig med en sidelinje mot Harstad fra Bjerkvik, noe som også er foreslått av

Reindriftnæringen vil bli skadelidende ved utbygging av en jernbane mellom Fauske og Narvik.

Foto: T. Gustavsen/Markedsutvalget for reinkjøtt.

Jernbanedirektoratet. Dette er nødvendig for både gods- og persontransport. Ofotbanen er elektrifisert, noe som også bør være målsetningen på strekningen mellom Narvik, Harstad og Tromsø.

NMF ber Statsråd Hareide stanse nedlegging av beredskapskontorer i distriktene

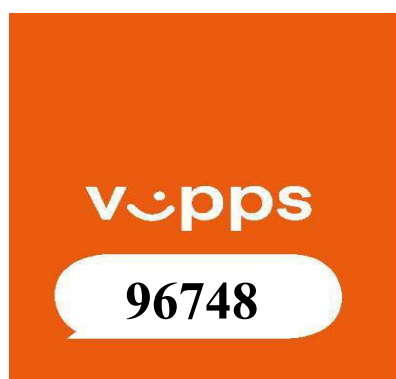
I et brev til Hareide av 23 nov 2020 ber NMF statsråden stanse nedleggelse av fremskutte kontorer i Bergen, Ålesund og Kabelvåg. Nedleggelsen og flytting av nøkkelpersoner er et ledd i omorganiseringen av Kystverket sine tjenester.

Norges Miljøvernforbund (NMF) har siden etableringen i 1993 jobbet tungt med oljevern saker og beskyttelse av norske farvann mot oljesøl og den skade det kan gjøre på våre marine naturverdier og ressurser. NMF mener den

sittende Kystdirektøren som ble ansatt i 2018/19 er uegnet til jobben sin og at det n mer enn noensinne er fokuset på effektivisering og økonomi som driver Kystverket mer enn sikkerhet for seilende og miljøet.

Les mere:

<https://www.nmf.no/2021/02/28/nmf-ber-statsrad-hareide-stanse-nedlegging-av-beredskapskontorer-i-distriktene/>

FOR MILJØET FRA Norges Miljøvernforbund

I tillegg til å kjempe for viktige miljøraker, driver NMF flere unike selskapslokaler som vil gi en helt spesiell ramme rundt ditt selskap, enten det er store merkedager som konfirmasjon og bryllup, eller kurs og konferanser. Disse stedene driver vi for å vise at det går an å gjøre dette litt mer miljøvennlig og for å skape et overskudd til mer uavhengig miljøarbeid.

Vi er også avhengig av støtte fra medlemmer for å kunne utføre miljøraker og med ditt medlemskap kan du være med å gjøre en stor forskjell.

Alle våre støtte-medlemmer får 15% rabatt på Luden Selskapslokale, vakre Seletun Miljøhotell, MS Miljødronningen og Miljømarkedet.

Kontakt oss for ditt neste selskap eller konferanse, og bli gjerne medlem i dag.

Besøk vår nettside for mer info.
www.nmf.no

LU DEN SELSKAPSLOKALE

Luden Selskapslokale er et rustikt og historisk lokale med aner fra 1700-tallet som byr på en unik atmosfære. Luden er med sitt sær-preg og fasiliteter et sted utmerket for arrangementer som bryllup, bursdager, jubileum, firmasammenkomster, konfirmasjoner, kurs og konferanser, frokostmøter osv.

SELETUN MILJØHOTELL

Miljøhotellet Seletun er kanskje Europas mest miljøvennlige aktivitetssenter og selskapslokale. Her finner du blant annet scene med amfi, fullspekket kurs og konferansesal, møterom, grillhytte, bål plass, kanopadling, peisestued med bar, pil og bue bane, tømmerstuer, brudehus og brygg med sandstrand.

M/S MILJØDRONNINGEN

MS Miljødronningen er et moderne utstyrt og sertifisert forsknings- og konferansefartøy. Skipet brukes som kurs, konferanse og forskningskip med mange gode og spesielle fasiliteter. Denne sommeren er skipet på tokt nordover langs norske-kysten på plastrydding og miljøopplæring.

MILJØMARKEDET

Miljømarkedet er forbundets utkikk for omsetning av brukte gjenstander og byggevarer. Konseptet er basert på at personer og firmaer donerer brukbare gjenstander som de likevel skal kaste, men som samtidig er brukbare. Overskuddet av virksomheten går til å drive annet miljøarbeid innen Miljøvernforbundet.

"VEKST" ØDELEGGER NORGE

Vi trenger din hjelp nå!

Bilde fra Tysvær vindkraftverk, Rogaland - august 2020

Det norske landskapet ødelegges og raseres i et omfang og tempo som vi aldri tidligere har opplevd maken til. Motorveier og jernbanelinjer beslaglegger stadig nye arealer. Matjord og myrområder dyrkes opp og/eller bygges ned. Det lagres enorme mengder av klimagassen metan i myr. Vindturbiner med opptil en kvart kilometers høyde (opptil 250 m) plasseres på de høyeste toppene i landskapet. Kraftlinjer etableres i uberørt natur. Fjellene du er så glad i blir nå flere steder i landet ødelagt for all fremtid. Sakene er mange.

Fjordene våre fylles stadig opp med oppdrettsanlegg i åpne merder. Enorme mengder organisk avfall slippes rett ut i økosystemene sammen med medisinrester mot bl.a lakselus. Når et oppdrettsanlegg medisineres mot lakselus, medisineres også økosystemene rundt. Skalldyr er ekstra utsatt, noe som får konsekvenser for fisken i fjorden. Oppdrettsnæringen fortrenger på denne måten kystfiskerne fra fjordene, som de har brukt i generasjoner.

Forvaltningen av våre sjeldne, rødlistede og utrydningstruede rovdyr er sterkt preget av krypskyting og en rovdyrfiendtlig landbruks- og reindriftsnæring.

Norges Miljøvernforbund har i mer enn 25 år jobbet mot forurensing og rasering av norsk natur. Vi jobber for en helhetlig og fornuftig forvaltning av våre ressurser som ivaretar både natur og miljø. Støtt oss ved å bli medlem.

Se flere av sakene våre på nmf.no

Våre viktigste saker:

- Vindkraft
- Fornuftig energipolitikk
- Oppdrett inn i lukkede anlegg
- Strandrydding plast
- Levende Hav
- U-864, Kvikksølvubåten må heves
- Dumping av gruveavfall i fjorder
- Ren mat og rent miljø
- Artsmangfold og biodiversitet
- Rovdyr
- Jordvern
- Samferdsel
- Miljøopplæring
- Informasjonsarbeid

Norges Miljøvernforbund

Org.nr. 871 351 082

Skutevikbodene 24

Postadresse:

Postboks 593

5806 Bergen

Tlf: 55 30 67 00

nmf@nmf.no